

VAASAN AMMATTIKORKEAKOULU
UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Kirsi Sparv

MIKRO- JA PIENYRITYSTEN
TILINTARKASTUSVELVOLLISUUDEN
MUUTTAMINEN

Uhka vai mahdollisuus

Liiketalous
2020

TIIVISTELMÄ

Tekijä	Kirsi Sparv
Opinnäytetyön nimi	Mikro- ja pienyritysten tilintarkastusvelvollisuuden muuttaminen
Vuosi	2020
Kieli	suomi
Sivumäärä	63 + 2 liitettä
Ohjaaja	Jukka Niittykoski

Kirjanpitoa ja tilintarkastusta säätelevät Suomessa lait ja asetukset. Näiden lisäksi Suomi on sitoutunut noudattamaan Euroopan Unionin direktiivejä. Tutkimuksen taustalla on eduskunnan työryhmän valmisteleva esitys nykyistä tilintarkastusta kevyemmän tarkastuksen käyttöönotosta. Tämän työn tarkoitus on selvittää mitkä ovat mahdollisen lakimuutoksen vaikutukset sekä mitkä seikat puoltavat tai vastustavat muutosta. Työssä tutustutaan myös Ruotsissa toteutetun lakimuutoksen tuomiin vaikutuksiin.

Tutkimuksen teoriaosuus perehtyy kirjanpidon ja tilintarkastuksen lainsäädäntöön ja tehtäviin sekä tilintarkastusvelvollisuuteen. Teoriaosuudessa avataan lukijalle mikro- ja pienyritysten erityispiirteitä. Teoriaosuudessa käsitellään myös Suomeen kaavailtua sekä Ruotsissa jo toteutettua lakimuutosta. Kvalitatiivisen tutkimuksen aineisto kerättiin kyselyn avulla. Kysely suunnattiin Suomessa toimiville yrittäjille. Kysely toteutettiin anonyymisti verkkokyselyn avulla. Vastauksia saatiin 18 kappaletta.

Tutkimuksen tulosten perusteella voidaan todeta tilintarkastuksen olevan tärkeä osa yrittäjän hallintoa riskien hallinnan sekä oikean informaation takaamiseksi. Lakimuutoksen koetaan vähentävän pienten yrittäjien kustannuksia. Työn alla oleva lakimuutos herättää keskustelua ja vahvoja mielipiteitä puolesta ja vastaan, kuten teoriaosuudestakin voidaan lukea. Tutkimuksen tulokset osoittavat mielipiteiden jakaantumisen myös yrittäjien itsensä keskuudessa. Yrityksen ikä ei vaikuttanut tuloksiin tai mielipiteisiin lakimuutoksesta. Myöskään tilintarkastuksen laatiminen yrityksen sisällä tai sen ulkoistaminen ei vaikuttanut saatuihin tuloksiin.

ABSTRACT

Author	Kirsi Sparv
Title	Changing the Audit Obligation for Micro and Small Enterprises
Year	2020
Language	Finnish
Pages	63 + 2 Appendices
Name of Supervisor	Jukka Niittykoski

Accounting and auditing are controlled in Finland by laws and regulations. In addition to these, Finland is committed to complying with the European Union directives. The study is based on a proposal prepared by a government working group on the introduction of a lighter audit than the current audit. The purpose of this work is to find out what factors support or oppose the change. The work also examines the effects of the change in the law implemented in Sweden.

The theoretical part of the study examines the legislation and tasks of accounting and auditing, as well as auditing obligations. In the theoretical part, the special features of micro and small enterprises are opened to the reader. The theoretical part also deals with a change in the law planned for Finland and already implemented in Sweden. Qualitative research data were collected through a questionnaire. The survey was aimed at entrepreneurs operating in Finland. The survey was conducted anonymously using an online questionnaire. 18 responses were received.

Based on the results of the study, it can be stated that auditing is an important part of an entrepreneur's administration to ensure risk management and correct information. The change in the law is perceived to reduce costs for small entrepreneurs. The change in the law under discussion provokes debate and strong opinions for and against, as can be read from the theoretical part. The results of the survey also show a distribution of opinions among the entrepreneurs themselves. The age of the company did not affect the results or opinions on the change in the law. The results obtained were not affected by the establishment of the audit within the company or by outsourcing it.

Keywords	auditing obligation, Accounting Law, micro enterprise, small enterprise
----------	---

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO	8
1.1	Opinnäytetyön tavoitteet ja tutkimusongelmat	8
1.2	Opinnäytetyön rajaukset ja rakenne	9
1.3	Keskeiset käsitteet.....	10
2	KIRJANPIDON JA TILINTARKASTUKSEN LAINSÄÄDÄNTÖ SEKÄ TILINTARKASTUSVELVOLLISUUS	13
2.1	Kirjanpitolain nykytila	15
2.2	Tilintarkastuksen lainsäädäntö ja tilintarkastusvelvollisuus.....	21
3	TILINTARKASTUKSEN JA TILINTARKASTAJAN TEHTÄVÄT SEKÄ TILINTARKASTUSPROSESSI.....	23
3.1	Pien- ja mikroyritysten helpotukset	27
3.2	Tilintarkastusvelvollisuuden rajoihin suunnitellut muutokset	30
3.2.1	Lainsäädännön muutosprosessi	36
3.2.2	Lakimuutos Ruotsissa	36
4	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	39
4.1	Tutkimuksen tavoite.....	39
4.2	Tutkimuksen vaiheet.....	40
4.3	Tutkimusmenetelmät ja tutkimuksen analysointi	41
5	TUTKIMUKSEN TULOKSET.....	43
5.1	Tutkimuskohteiden taustatiedot	43
5.2	Tyytyväisyys lainsäädännön nykytilaan	47
5.3	Muutoskohteet ja ehdotukset	50
6	POHDINTA.....	54
6.1	Tulokset ja johtopäätökset	57
6.2	Tutkimuksen reliabiliteetti ja validiteetti	58
6.3	Jatkotutkimusehdotukset.....	59
	LÄHTEET.....	60

LIITTEET

KUVIO- JA TAULUKKOLUETTELO

Kuvio 1. Uusi malli toisi yleisluonteisen tarkastuksen vaihtoehdoksi mikroyrityksille.	32
Kuvio 2. Yrityksen ikä vuosina.	44
Kuvio 3. Yrityksen henkilöstömäärä.	45
Kuvio 4. Yrityksen liikevaihto vuonna 2019.	45
Kuvio 5. Yrityksen taseen loppusumma vuonna 2019.	46
Kuvio 6. Vastaajan työkokemus.	46
Kuvio 7. Yrityksen tilinpäätös.	47
Kuvio 8. Ketkä tilintarkastuksesta hyötyvät eniten?	48
Kuvio 9. Kysymys kahdeksan; arvioi väittämät.	49
Kuvio 10. Kysymys yhdeksän; arvioi vaihtoehdot.	49
Kuvio 11. Kysymys kymmenen; arvioi vaihtoehdot.	50
Kuvio 12. Arvioi mahdollisen lakimuutoksen vaikutuksia, mikäli tilintarkastusvelvollisuuden rajoja muutettaisiin.	51
Taulukko 1. Kirjanpitolain mukaiset määritelmät yritysten eri kokoluokille....	16
Taulukko 2. Vuosina 2009-2015 ilmoitettujen kirjanpito- ja verorikkomusten lukumäärä Ruotsissa.	37

LIITELUETTELO**LIITE 1.** Kyselylomake**LIITE 2.** Rannikko-Pohjanmaan Yrittäjien uutiskirje 5, 28.4.2020

1 JOHDANTO

1.1 Opinnäytetyön tavoitteet ja tutkimusongelmat

Ajatus opinnäytetyön aiheesta heräsi jo vuoden 2018 alkupuolella, jolloin virkamiestyöryhmä jätti muistion hallitukselle nykyisen tilintarkastuslain muutostarpeista. Työ- ja elinkeinoministeriö luonnosteli esityksen aiheesta ja jätti sen hallitukselle 22.8.2018. Nykyinen hallitus päätti lausuntopalautteen perusteella, että lakimuutosta ei toteuteta kuluvan hallituskauden aikana. Mahdollinen muutos sai kuitenkin kannatusta, joten työ- ja elinkeinoministeriö asetti työryhmän selvittämään ja valmistelemaan tilintarkastusvelvollisuuden rajojen nostamisen edellyttämiä muutoksia kirjanpitolakiin. Muutos avaisi pienemmille toimijoille mahdollisuuden valita nykyisen tilintarkastuksen ja kevyemmän tarkastuksen väliltä. Tämä edesauttaisi yritysten kustannusten hallinnassa sekä vähentäisi lakisääteisiä velvoitteita. Muutos myös toisi Suomea lähemmäs kansainvälisiä tilintarkastusalan standardeja. Kevyemmän tarkastuksen käyttöönottoa valmistelleen ryhmän mietintö luovutettiin ministeriölle 10.6.2020. Lausuntokierros sijoittuu ajalle 9.9.2020-4.11.2020. Hallituksen esitys tilintarkastuslain muuttamisesta on arvioitu esiteltävän viikolla 21 vuonna 2021. (Työ- ja elinkeinoministeriö, 2019.)

Ajatus aiheesta jatkoi kytemistään, ja opinnäytetyön kirjoittamisen tullessa ajankohtaiseksi aihe konkretisoitui. Aiheen valintaan vaikutti sen ajankohtaisuus sekä jo olemassa olevien tutkimusten vähyys. Mahdollisen lakimuutoksen ympärillä käyty keskustelu on herättänyt laajasti tunteita Suomessa, jossa pienyrittäjyys on vahvaa. Yrittäjät ovat kritisoineet Suomen tiukkoja lakeja ja rajoja liittyen tilintarkastusvelvollisuuteen. Suomen tilintarkastuslainsäädäntö ei myöskään ole Euroopan Unionin kehityssuunnan mukainen. EU:n hankkeen tarkoitus on ollut keventää pienten ja keskisuurten yritysten hallinnollista taakkaa sekä velvoitteita. Tämä luo osaltaan muutospaineita Suomelle.

Muutos herättää hyvin paljon tunteita ja keskustelua sekä puolesta että vastaan. Tutkimustyötä aiheeseen liittyen on kuitenkin tehty hyvin vähän, joten tarve tutkimukselle on olemassa. Tämä asettaa myös haasteen opinnäytetyön tekemiselle,

koska hyödynnettävää materiaalia on rajallisesti. Tutkimuksen tuloksia voidaan peilata Ruotsin tilanteeseen, missä muutos on jo toteutettu. Opinnäytetyön tavoitteena on syventyä mahdollisen lakimuutoksen tuomiin vaikutuksiin. Tarkoituksena on selventää vaikutusten sekä positiivisia että negatiivisia puolia. Opinnäytetyö avaa eri mahdollisuuksia ja uhkia sekä kuvaa mahdollisen lakimuutoksen mukanaan tuomia muutoksia. Tutkimuksen avulla saadaan selville yrittäjien ajatuksia liittyen nykyisen lainsäädännön haasteisiin ja muutostarpeisiin. Opinnäytetyö käsittelee objektiivisesti eri näkökulmia mahdollisen lakimuutoksen ympärillä.

Opinnäytetyön tutkimusongelmiksi muodostuivat seuraavat kysymykset;

- Mitkä ovat muutoksen perustelut puolesta ja vastaan?
- Mitkä olisivat muutoksen mahdolliset vaikutukset?
- Miten toteutettu muutos on vaikuttanut Ruotsissa?
- Mikä on suomalaisten mikro- ja pienyrittäjien kanta tilintarkastusvelvollisuuden rajan muuttamiseen?

1.2 Opinnäytetyön rajaukset ja rakenne

Suomessa valtaosa yrityksistä rajautuu kokonsa perusteella mikro- ja pienyrityksiin. Mikroyrityksiä on jopa 93,2 prosenttia ja pienyrityksiä 5,6 prosenttia Suomen yritysraenteesta (Yrittäjät 2019). Tutkimuksen rajaaminen mikro- ja pienyrityksiin oli täten luonnollinen valinta. Rajaukseen vaikutti myös se, että lakimuutoksen taustalla on ollut juuri pienten yritysten hallinnollisen taakan helpottaminen. Opinnäytetyön tutkimusosuus rajattiin koskemaan mikro- ja pienyritysten näkemyksiä ja kokemuksia tilintarkastusvelvollisuudesta Suomessa. Verottajan sekä tilintarkastajien tutkimukseen mukaan ottaminen olisi laajentanut tutkimuksen liian suureksi. Rajauksen ulkopuolelle jätettiin myös muun muassa finanssialan asiantuntijat. Rajauksella varmistetaan tutkimuksen tulosten yksityiskohtaisuus ja mahdollisuus pureutua aiheeseen pintaa syvemmälle. Erinäisten asiantuntijoiden ääni kuuluu kuitenkin opinnäytetyössä hyödynnettyjen artikkelien ja lausuntojen kautta.

Opinnäytetyön teoreettinen viitekehys muodostuu luvuista kaksi ja kolme. Luvuissa käsitellään tilintarkastusvelvollisuutta, tilintarkastuksen tehtäviä sekä tilintarkastukseen ja kirjanpitoon liittyvää lainsäädäntöä. Teoria tuo esiin mikro- ja pienyrityksiin liittyviä yksityiskohtia, kuten näille myönnettyjä helpotuksia. Luvuissa avataan lakimuutoksen tavoitteita ja mahdollisia vaikutuksia. Huomiota kiinnitetään myös Ruotsin nykyiseen tilanteeseen tilintarkastusvelvollisuuden keventämisen jälkeen.

Teoriaosuuden jälkeen opinnäytetyö siirtyy empiiriseen osaan. Neljännessä luvussa käsitellään tutkimuksen toteutusta. Luvussa käydään läpi tavoitteet, käytetyt menetelmät sekä keskeisimmät vaiheet ja tutkimuksen analysointitavat. Viidennessä luvussa esitetään saadut tutkimuksen tulokset. Kuudes luku muodostuu pohdinnasta. Pohdintaosuudessa arvioidaan syvällisemmin tutkimuksen tuloksia sekä vedetään johtopäätöksiä tulosten perusteella. Luku kattaa lisäksi reliabiliteetin, validiteetin sekä hyödyn arvioinnin. Luku antaa myös jatkotutkimusaiheita.

1.3 Keskeiset käsitteet

Kirjanpitolaki on erittäin olennainen osa yritystoimintaa. Kirjanpitolaki antaa suuntaviivat niin yrityksen kirjanpidolle kuin tilinpäätöksellekin. Tilinpäätös on vahvasti sidonnainen esimerkiksi verotukseen, joten kirjanpitolain oikeanlainen noudattaminen on erittäin tärkeää. Kirjanpitolakia täydennetään erityislaeilla, asetuksilla ja ohjeistuksilla sekä lausunnoilla. (Johansson 2019.)

Kirjanpitolain **olennaisuusperiaate** on yksi tilinpäätöksen periaatteista. Jotta tilinpäätös olisi oikea ja riittävä, on siinä esitettävä kaikki olennainen tieto, jonka voidaan kohtuudella olettaa vaikuttavan tilinpäätöksen perusteella tehtäviin päätöksiin. Tietoa ei saa jättää tilinpäätöksestä pois, mikäli sen pois jättäminen tai väärin ilmoittaminen voisi vaikuttaa tiedon käyttäjän päätöksentekoon. Olennaisuuden määritelmä on myös sisällytetty tilinpäätösdirektiiviin. (Haaramo 2018, 22-23.)

Tilintarkastuslaki on vuonna 2016 voimaan astunut yleislaki, joka säätelee tilintarkastusta. Kirjanpitovelvollisen yhteisön ja säätiön tilintarkastukseen sovelletaan aina tilintarkastuslakia. Tilintarkastuslaki määrää itse tilintarkastuksen lisäksi myös tilintarkastajan hyväksymisestä, ohjauksesta ja valvonnasta. Tarkempia yksityiskohtia tilintarkastukseen löytyy eri yhteisölaeista kuten osakeyhtiölaista. Myös tilintarkastusasetuksissa on säännöksiä tilintarkastukseen liittyen. (Tomperi 2018, 15.)

Tilintarkastusvelvollisuus käsittää tilintarkastajan valitsemisen sekä itse tilintarkastuksen toimittamisen. Tilintarkastusvelvollisuus koskee kirjanpitovelvollisia yhteisöjä ja säätiöitä, kuten osuuskunnat, osakeyhtiöt, kommandiittiyhtiöt sekä avoimet yhtiöt. Myös asunto-osakeyhtiöt ovat tilintarkastusvelvollisia, mikäli yhtiöön kuuluu vähintään 30 asuntoa. Tilintarkastusvelvollisuus ei koske pieniä yhtiöitä. Poikkeuksena kuitenkin yhtiöjärjestyksessä, -sopimuksessa tai säännöissä erikseen määrättävä tilintarkastus ja yhden tai useamman tilintarkastajan valinta. Tällöin myös pieni yhteisö on tilintarkastusvelvollinen. Säätiöiden on poikkeuksetta valittava tilintarkastaja. (Tomperi 2018, 15.)

Tilintarkastusevidenssi käsittää tilintarkastajan tarkastusta varten hankkiman näytön. Näyttö muodostuu hankitusta tiedosta, jonka perusteella muodostuvien johtopäätösten avulla tilintarkastaja laatii tilintarkastuskertomuksen. Tilintarkastusevidenssiksi voidaan lukea esimerkiksi kirjanpitoaineisto, kokouspöytäkirjat sekä tilintarkastajan hankkima tieto kuten tilintarkastuksessa tehdyt havainnot. (Tomperi 2018, 31.)

Pienyritys täyttää määritelmän vaatimukset, kun enintään yksi kolmesta määritellystä raja-arvosta ylittyy tilinpäätöspäivänä sekä päättyneellä että välittömästi edeltäneellä tilikaudella. Raja-arvoiksi on määritelty taseen loppusumma 6 000 000 euroa, liikevaihto 12 000 000 euroa sekä palveluksessa keskimäärin 50 henkilöä tilikauden aikana. Vähintään kahden rajan ylittyessä molempien tarkasteltavien tilikausien aikana, yritystä ei voida luokitella pienyritykseksi. Mikäli vähintään kaksi raja-arvoista ylittyy vain toisella

tarkasteltavalla tilikaudella, ei luokittelumuutokselle ole aihetta. (Leppiniemi & Kaisanlahti, 2018, 259.)

Mikroyrityksen määrittelyssä raja-arvot eroavat pienyrityksen raja-arvoista, mutta tarkastelu on samankaltainen. Vähintään kahden raja-arvon tulee ylittää määritellyt raja-arvot molempien tarkasteltavien tilikausien aikana, jotta luokittelumuutos olisi aiheellinen. Taseen loppusummaksi on määritelty 350 000 euroa, liikevaihdoksi 700 000 euroa sekä tilikauden aikana palveluksessa työskentelevien määräksi keskimäärin 10 henkilöä. (Leppiniemi & Kaisanlahti 2018, 259, 262.)

Suojasatamasäännös koskee mikroyritysten tilinpäätöstä. Kirjanpitolaki ja -asetus edellyttää tilinpäätöksen sisältävän vaadittavien liitetiedostojen lisäksi valinnaisia lisätietoja liitetietoina, jotta oikea ja riittävä kuva yrityksen toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta tilanteesta muodostuisi. Kirjanpitolaki ja -asetus ei velvoita mikroyrityksiä liittämään tilinpäätökseensä valinnaisia liitetiedostoja, vaan mikroyritysten tilinpäätös on oikea ja riittävä, kun siinä on annettu lain ja asetuksen vaatimat liitetiedot. (Kampman, Rönkkö, Yli-Rantala 2018, 88, 99.)

Harmaa talous on haitallista niin yksilölle kuin yhteiskunnallekin. Harmaalla taloudella tarkoitetaan yleensä yritysmaailmassa tapahtuvaa maksujen tai velvoitteiden laiminlyöntiä. Harmaa talous rinnastetaan monesti verojen maksun laiminlyöntiin. Verojen maksun laiminlyöntien takia verovaroja kertyy vähemmän, jolloin julkinen rahoitus vähenee. Harmaa talous aiheuttaa verojen nostamista niitä maksaville, jotta julkisten hankintojen kustannukset saadaan katettua. Verojen maksamisen laiminlyönnin lisäksi muun muassa muiden lakisääteisten maksujen laiminlyönti, pimeä työnteko, piraattituotteiden osto ja myynti sekä sosiaalietuuksien väärinkäyttö voidaan määritellä harmaaksi taloudeksi. (Verokampus 2020.)

2 KIRJANPIDON JA TILINTARKASTUKSEN LAINSÄÄDÄNTÖ SEKÄ TILINTARKASTUSVELVOLLISUUS

Yrityksen laskentatoimet voidaan jakaa sisäiseen ja ulkoiseen laskentatoimeen. Sisäiseen laskentatoimeen eli niin sanottuun johdon laskentatoimeen lukeutuu esimerkiksi toimeenpano- ja tarkkailulaskelmat sekä suunnittelua avustavat laskelmat. Ulkoinen laskentatoimi käsittää yrityksen kirjanpidon. Ulkoisen laskentatoimen avulla saadaan käsitys yrityksen rahaprosesseista. Kirjanpito kuvaa rahaliikenteen lisäksi tuotannontekijöiden vastaanottamiset eli yrityksen menot ja suoritteiden luovuttamiset eli yrityksen tulot. Ulkoinen laskentatoimi tuottaa kirjanpidon perusteella tuloslaskelman, taseen, rahoituslaskelmat sekä liitetiedot, joista muodostetaan yrityksen virallinen tilinpäätös. Ulkoisen laskentatoimen avulla muodostetaan myös erilaisia tarvittavia raportteja kuten lakisääteinen veroilmoitus. Kirjanpidon päätarkoitus on selvittää yrityksen toiminnan tulos. Tuloksen perusteella määritellään yrityksen maksettavien verojen ja muiden maksujen määrä sekä jakokelpoisen voiton määrä. Sekä tuloksen laskennasta että käytöstä määrätään kirjanpitolain lisäksi kirjanpitoasetuksessa, pien- ja mikroyrityksen tilinpäätöstä koskevassa asetuksessa sekä muissa laeissa koskien eri yritysmuotoja. Tuloksen selvittämisen lisäksi kirjanpito tuottaa tarvittavaa informaatiota yrityksen toiminnan suunnittelua ja seurantaan varten. Kirjanpidolla on myös erilläänpitotehtävä. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että kirjanpidon avulla pidetään yrityksen ja muiden talousyksiköiden rahat, tulot ja menot erillään toisistaan. Tilikauden kirjanpito voidaan jakaa kolmeen vaiheeseen; tilinavaus, liiketapahtumien kirjaaminen ja tilinpäätös. Tilit avataan edellisen tilinpäätöksen taseeseen perustuen. Tasetileille päätetyt saldot siirretään uuden tilikauden alkaessa vastaavalle tilille alkusaldoksi. Tällaisia ovat rahat, saatavat, menojäännökset sekä pääomat. Tilikauden aikana kaikki yrityksen liiketapahtumat kirjataan kirjanpitoon tositteiden avulla. Tapahtumia tulee voida tarkastella sekä aika- että asiajärjestyksessä. Aikajärjestyksessä tapahtumia voidaan tarkastella päiväkirjalta ja asiajärjestyksessä pääkirjalta. Tilinpäätös muodostuu, kun tilikauden aikana käytetyt tilit päätetään tulos- ja tasetileille eli tilinpäätöstileille. Tulostilin

perusteella muodostuu tuloslaskelma ja tasetilin perusteella tase. Muita tilinpäätöksen raportteja ovat tase-erittelyt, toimintakertomus, rahoituslaskelma sekä liitetiedot. (Tomperi 2019, 11-12, 15.)

Kirjanpitolaki asettaa kirjanpidolle vähimmäisvaatimukset. Kirjanpitolain alussa määritellään kaikkia velvoittavat perusvaatimukset. Perusvaatimusten jälkeen annetut määräykset ovat sidonnaisia yrityksen kokoon, jonka mukaan lakia sovelletaan. Kirjanpitolaki tarvitsee rinnalleen kuitenkin muitakin lakeja, jotta kirjanpito olisi riittävä ja laadukas. Esimerkiksi osakeyhtiö huomioi kirjanpidossaan kirjanpitolain lisäksi osakeyhtiölain säännösten. Mikro- ja pienyritykset taasen noudattavat pien- ja mikroyritysten asetusta (PMA). Kirjanpitolain lisäksi on huomioitava KILAn eli kirjanpitolautakunnan antamat ohjeistukset sekä kirjanpitoasetus. Kirjanpitolain merkitys korostuu tilinpäätöstä tehdessä. Laista löytyvät määräykset muun muassa velvollisuudesta laatia tilinpäätös sekä sen sisällöstä. Lain mukaan tilinpäätös tulee olla laadittuna viimeistään neljän kuukauden kuluttua tilikauden päättymisestä. (Dextili 2018; Johansson 2019.)

Kirjanpitoissa on säädetty pien- ja mikroyrityksen koosta sekä erilaisista helpotuksista kirjanpidon ja tilinpäätöksen laadintaan. Myös erillisessä asetuksessa pien- ja mikroyritysten tilinpäätöksestä (PMA) kuvataan tilinpäätöksen sisältövaatimuksia. Eri kokoisten yritysten eriävät kirjanpidon ja tilinpäätöksen vaatimukset tuovat pienemmille yrityksille kaivattuja taloudellisia ja hallinnollisia helpotuksia, mutta asettavat vastaavasti taloushallinnon ammattilaisille vaatimuksia. Kirjanpidon ja tilinpäätöksen on tarjottava vaadittava informaatio helpotuksista huolimatta. Tilinpäätöksen tekijän tulee tasapainotella minimi-informaatiovaatimuksen ja riittävän, oikean sekä olennaisen kuvan antamisen välillä tilinpäätösraportoinnissa. Pien- ja mikroyritykset voivat niille myönnettyistä helpotuksista huolimatta vapaaehtoisesti laatia laajemman tilinpäätöksen kuin mitä asetukset edellyttää. Tilinpäätökseen voidaan halutessa liittää esimerkiksi toimintakertomus, rahoituslaskelma tai konsernitilinpäätös. Laadukkaan ja luotettavan tilinpäätösinformaation takaamiseksi joissain tapauksissa laajempi tilinpäätös on hyvinkin perusteltua. (Kampman ym. 2018, 86, 91, 92, 105.)

Tilintarkastuksessa on noudatettava kansallisen lainsäädännön lisäksi kansainvälisiä tilintarkastusstandardeja. Kansallinen tilintarkastuslaki on yleislaki, jota noudatetaan aina, jollei muualla laissa säädetä toisin. Tilintarkastus on aina toimitettava hyvän tilintarkastustavan mukaisesti, minkä määräävät tilintarkastajien omien järjestöjen lisäksi tilintarkastajien valvonta- ja ohjausjärjestöt. Kansainvälisestä tilinpäätösdirektiivistä löytyy tilintarkastajien hyväksymismenettelyä ja rekisteröintiä, tehtäviä, ammattietiikka sekä riippumattomuutta ja laadunvalvontaa koskeva sääntely. (Tomperi, 2018, 15.)

Teoriaosuudessa hyödynnetään kirjoista, artikkeleista ja verkosta kerätyn teorian lisäksi eri sidosryhmien lausuntoja. Tällaisia sidosryhmiä ovat esimerkiksi Keskuskaupakamari, Taloushallintoliitto ry, Suomen Yrittäjät ry, Verohallinto, Suomen Tilintarkastajat ry ja valtiovaranministeriö.

2.1 Kirjanpitolain nykytila

Kirjanpitolakia on edellisen kerran muutettu 1.1.2016 voimaan tulleella muutoksella. 7.8.2013 perustettiin työ- ja elinkeinoministeriön kirjanpitolainsäädännön muutokset-työryhmä, joka yhdessä Suomen Tilintarkastajat ry:n sekä kirjanpitolaitoksen kanssa saivat aikaan uudistamisprosessin. (Haaramo, Honkamäki, Kampman, Kaskimies, Koila, Mäkikangas, Niemistö, Paski, Rekola, Rönkkö, Vierros, Väinölä, Yli-Rantala 2018, 8.) Tarve kirjanpitolain muutokselle syntyi pyrkimyksestä vähentää erillistä ministeriötason ohjeistusta liittyen kirjanpitoon. Haluttiin kirjanpidon sääntelyn löytyvän helposti ja yksinkertaisesti. Tarkoituksena oli myös yhdenmukaistaa kansallinen kirjanpitolaki kansainvälisten tilinpäätösstandardien kanssa. EU-direktiivin pienet ensin-periaate loi pohjan mikro- ja pienyritysten hallinnollisen taakan keventämiselle. Muutoksen yhteydessä yritysten kokorajamääritelmää nostettiin ja tilinpäätöksen liitetietoja karsittiin. (Kaskimies 2018, 9-10.) Pienet ensin- periaate on osaltaan selkiyttänyt kansallista kirjanpitolainsäädäntöä, koska pien- ja mikroyrityksiä koskeva tilinpäätössäännöstely sisältyy omaan asetukseensa. Asetus pien- ja mikroyritysten tilinpäätöksessä esitettävistä tiedoista (PMA) kokoa kirjanpidon parissa työskenteleville kaiken tarvittavan tiedon tilinpäätökseen liittyen. (Kampman ym. 2018, 90.)

Kirjanpitolaki määrittelee lain piiriin kuuluvat kirjanpitovelvolliset, kirjanpidon laadinnan menetelmät sekä laadintajakson pituuden. Kirjanpitovelvolliset voidaan jakaa kahteen ryhmään; oikeushenkilöihin ja luonnollisiin henkilöihin. Oikeushenkilöihin lukeutuvat henkilö- ja osakeyhtiöt, osuuskunnat, säätiöt, yhdistykset sekä muut yksityisoikeudelliset oikeushenkilöt. Myös edellä mainittujen oikeushenkilöiden konkurssipesä luetaan oikeushenkilöksi, jos se jatkaa toimintaa. Myös yhdyskunnat ja paikallisyhteisöt lukeutuvat oikeushenkilöksi, jos ne on määritelty uskonnonvapauslaissa. Kirjanpitovelvollisten kokoluokkia on kolme; mikro-, pien- ja suuryritys (Taulukko 1). Kirjanpitovelvollisuus alkaa sillä hetkellä, kun oikeushenkilö alkaa harjoittamaan liike- ja ammattitoimintaa. Osakeyhtiön kirjanpitovelvollisuus alkaa viimeistään osakkeiden merkintäpäivästä tai ensimmäisestä liiketapahtumasta, kuten myös osuuskunnalla. Yhdistyksen kirjanpitovelvollisuus syntyy perustamiskirjan allekirjoitushetkellä. Säätiön kirjanpitovelvollisuus alkaa rekisteröimispäivänä tai liiketoiminnan aloittamishetkellä, jos toimintaa on jo ennen rekisteröimispäivää. Jos oikeushenkilön konkurssipesä jatkaa aiempaa toimintaa, jatkuu myös kirjanpitovelvollisuus. (Rekola-Nieminen 2016, 19-22.)

Taulukko 1. Kirjanpitolain mukaiset määritelmät yritysten eri kokoluokille. (Tomperi 2019, 101)

	Mikroyritys	Pienyritys	Suuryritys
	ylittyy enintään yksi	ylittyy enintään yksi	ylittyy vähintään kaksi
	seuraavista kolmesta raja-arvosta tilinpäätöspäivänä		
Tase	350 000 €	6 000 000 €	20 000 000 €
Liikevaihto	700 000 €	12 000 000 €	40 000 000 €
Henkilöstömäärä	10	50	250

Oikeushenkilöiden on kirjanpitolain mukaan pidettävä kahdenkertaista kirjanpitoa toiminnastaan. Kahdenkertainen kirjanpito tarkoittaa kirjanpilotapahtumien kirjaamista kahdelle tilille, toisen debet- ja toisen kreditpuolelle. Näin syntyy samalla tuloslaskelma ja tase. Tuloslaskelmasta voidaan lukea tilikauden toiminnan tulos. Tuloslaskelmaan kirjataan muun muassa tilikauden myynnit ja ostot. Taseeseen kirjataan muun muassa yrityksen rahat ja pääoman lähteet. Taseen kahta

eri puolta kutsutaan vastaavaksi ja vastattavaksi. Vastaavaa-puolelle kirjataan yrityksen varat, ja vastattavaa-puolelle velat. Kahdenkertaisen kirjanpidon tulee aina täsmätä. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että taseen vastaavaa- ja vastattavaa-puolet täsmäävät toisiinsa, kuten myös taseen ja tuloslaskelman osoittama voitto. Kirjanpitoasetuksella säädetään tilinpäätöksen muodosta ja sisällöstä. Asetuksesta käy ilmi esimerkiksi liitetietojen merkitys. (Rekola-Nieminen 2016, 27-29.)

Kirjanpitolaki korostaa useassa kohdassa hyvän kirjanpitotavan tärkeyttä. Hyvä kirjanpitotapa edellyttää teknisesti ja sisällöllisesti oikean kirjanpidon ja tilinpäätöksen laadintaa. Hyvä kirjanpito käsittää normiston, joka määrittelee tilinpäätöksen, josta sen lukija saa oikean ja riittävän kuvan yrityksen toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta tilanteesta. EU ohjaa lainsäädäntöä kansalliselle tasolle, jota Suomen tulee noudattaa ja soveltaa omaan lainsäädäntöönsä. Hyvästä kirjanpitotavasta ei ole mainintaa EU:n tilinpäätösdirektiiveissä, mutta se ei myöskään ole direktiivien vastainen. Tästä syystä pykälä on säilytetty kansallisessa lainsäädännössä vahvasti velvoittavista kansainvälisistä direktiiveistä huolimatta. Hyvä kirjanpitotapa edellyttää niin kirjanpitolain kuin muiden erityislakien kirjanpitoa ja tilinpäätöstä koskevien säännöksiä hyvää tuntemusta. Lain uusimisen pitkän prosessin takia on päädytty ratkaisuun, jossa kirjanpitolaki antaa pääkohdat kirjanpitovelvollisille ja nopeammin voimaan tulevilla säädöksillä sekä ohjeilla annetaan yksityiskohtaisempia ohjeistuksia kirjanpitoon ja tilinpäätökseen liittyen. Kansallisen kirjanpitolain ja EU:n lainsäädännön lisäksi hyvään kirjanpitotapaan päästäkseen on noudatettava myös kirjanpitoasetusta ja asetusta pien- ja mikroyritysten tilinpäätöksessä esitettävistä tiedoista (PMA). On myös huomioitava kirjanpitolautakunnan eli KILAn yleisohjeet ja lausunnot. (Rekola-Nieminen 2016, 28-29.)

Kirjanpitolain mukaan tilikauden tulee kestää 12 kuukautta. Poikkeuksena on tilanne, jossa toimintaa aloitetaan, lopetetaan tai tilinpäätöksen ajankohtaa muutetaan. Tällöin tilikausi saa kestää alle 12 kuukautta tai enintään 18 kuukautta. Kahdenkertaista kirjanpitoa pitävä kirjanpitovelvollinen saa vapaasti valita tilikautensa päättymisajankohdan. Tilinpäätöshetkeksi pyritään valitsemaan toiminnan kannalta hiljaisin hetki. Kirjanpitolautakunta on kuitenkin lausunnossaan

todennut, että tilikauden päättämispäivän tulee olla kalenterikuukauden viimeinen päivä. Kaikilla liikkeillä, jotka kuuluvat saman kirjanpitovelvollisen piiriin, on oltava yhtäläinen tilikausi. (Rekola-Nieminen 2016, 32-33.)

Kirjanpitolaki määrää kirjanpitovelvollisen esittämään kirjanpidossaan kaikki liiketapahtumansa, kuten menot, tulot ja rahoitustapahtumat. Myös oikaisut ja siirtoerät on tuotava ilmi kirjanpidossa. Tässä korostuu kirjanpidon tärkein tehtävä; erilläänpitotehtävä. Kirjanpidon on pidettävä kaikki talousyksikön taloudelliset tapahtumat erillään muista tapahtumista. Erilläänpitotehtävän lisäksi kirjanpidolle esitetään täydellisyyden vaatimus. Kirjanpitäjän on käsillä olevasta materiaalista tehtävien kirjauksien lisäksi huomattava mahdolliset puutteet ja korjattava ne. Jokainen liiketapahtuma kirjataan omille tileilleen. Kirjanpitotileistä on oltava erillinen luettelo, niin sanottu tilikartta, josta tilien sisältö käy ilmi. Tilikartan muotoon vaikuttaa kirjanpitovelvollisen tarpeiden lisäksi esimerkiksi verovalvonnan tarpeet. Tilien sisällön tulee säilyä muuttumattomana. Ainoastaan toiminnan kehitys, tililuettelon erillinen muutos tai muu erityinen syy ovat perusteluja tilin sisällön muutokselle. Pääkirjanpidosta johdetaan tilikauden päätyttyä tilinpäätös. Kirjanpitovelvollinen voi myös tehdä osakirjanpitoa, joista tiedot siirretään pääkirjanpitoon. Kirjauserusteena voidaan käyttää joko maksuperustetta, laskuperustetta tai suoriteperustetta. Maksuperusteinen kirjanpito on kirjanpitolain mukainen juoksevan kirjanpidon hoidossa. Tällöin kirjaukset tapahtuvat rahaliikenteen mukaan. Saamiset ja velat on siis selvitettävä toisella tavalla. Lainvalmistelutyöryhmä on ehdottanut niin sanotun mappireskontran käyttöä saamisten ja velkojen selvittämiseen maksuperusteista kirjanpitoa hyödynnettäessä. Tämän on kuitenkin todettu olevan epäkäytännöllinen tapa tarkastamisen kannalta, joten maksuperusteisuutta ei suositella yrityksille, joilla on huomattavasti myyntisaamisia ja ostovelkoja. Laskuperusteisessa kirjanpidossa, jossa nimensä mukaisesti kirjaus tapahtuu laskutushetkellä, huomioidaan myös maksamattomat saapuneet ja lähetetyt laskut. Pienemmille yrityksille laskuperusteiden hyödyntäminen on helpompaa kuin suoriteperusteiden. Suoriteperusteisessa kirjanpidossa kirjaus tehdään, kun suorite on vastaanotettu tai luovutettu. Suoritteella tarkoitetaan tavaraa tai palvelua. Suoriteperusteisuudessa ei siis keskitytä rahan liikkumiseen eikä laskutukseen. Kirjanpidossa noudatetaan

meno tulon kohdalle-periaatetta eli käytännössä kaikkien tuottojen ja niihin kohdistuvien kulujen kirjaamista samalle tilikaudelle. Tämä velvoittaa suoriteperusteisessa kirjaamisessa menojen jaksottamiseen. Kirjanpidossa kirjauksia tulee voida tarkastella sekä aika- että asiajärjestyksessä. Käteisellä maksetut tapahtumat on kirjattava päiväkohtaiseen järjestykseen, muut tapahtumat saa kirjata kuukausikohtaisesti tai muuten jaksottamalla, ellei muualla laissa tai säännöksissä toisin edellytetä. Kirjaukset on kuitenkin tehtävä siinä ajassa, että kirjanpito on ajantasainen esimerkiksi verottajan tarpeita ajatellen tai kirjanpidosta vastuussa olevan valvontavelvollisuutta ajatellen. Jokaisen kirjauksen tulee perustua päiväyksellä, numeroinnilla tai muulla tavoin yksilöityyn tositteeseen. Tällainen tosite voi olla esimerkiksi lähete tai lasku, joista yleensä löytyy juokseva numerointi. Liiketapahtuman, tositteen ja kirjauksen on oltava vaikeuksitta yhdistettävissä toisiinsa. Menotositteesta tulee käydä ilmi vastaanotettu tuotannon tekijä ja vastaanottoajankohta. Tulotositteessa tulee lukea luovutettu suorite sekä luovutusajankohta. Suoritetusta maksusta tulisi aina olla maksun saajan tai maksun välittäneen rahalaitoksen tosite. Mikäli tällaista tositetta ei ole mahdollista saada, on kirjanpito velvollisen itse laadittava ja asianmukaisesti varmennettava tosite suoritetusta maksusta. Varmennus tarvitaan myös oikaisu- ja siirtokirjauksiin. Tällaisia ovat esimerkiksi aiempien kirjauksien korjaukset tai suoriteperusteeseen liittyvät jaksotukset. Varmennus tapahtuu yleensä sisällyttämällä usean henkilön puumerkit tositteeseen. Yksi työntekijöistä esimerkiksi laatii tositteen, toinen hyväksyy ja kolmas kirjaa sen. Myös liitetiedoille tulee löytyä helposti yhdistettävä liitetietotosite, ellei liitetiedon perusta ole muuten ilmeinen. Kirjanpitolaista löytyy pykälä niin sanotusta audit trail-periaatteesta. Käytännössä audit trail-periaate toteutuu kirjanpidossa siten, että kirjausketjun tulee olla vaikeuksitta molempiin suuntiin todettavissa liiketapahtumien, tositteiden ja kirjausten kautta mahdolliseen osakirjanpitoon, pääkirjanpitoon ja lopulta tilinpäätökseen. Kirjausketju tarkoittaa aukotonta yhteyttä tositteen, reskontrayhteenvedon, pääkirjan, tuloslaskelman ja taseen sekä viranomaisilmoitusten välillä. Tällöin kirjanpito täyttää lain pykälän audit trail-periaatteesta. (Rekola-Nieminen 2016, 49-50, 52-60, 63-67.)

Kirjanpitolain mukaan noudatettavia periaatteita on useita. Oikean ja riittävän kuvan antamisen periaate on hyvin oleellinen kirjapidossa sekä tilinpäätöstä laatiessa. Jotta taataan oikean ja riittävän kuvan antamisen periaatteen täyttyminen tilinpäätöksessä, on tilinpäätökseen usein liitettävä lisäinformaatiota sisältäviä liitetietoja. Näin varmistutaan tilinpäätöksen antamasta oikeasta ja riittävästä kuvasta. Tämä kirjanpitolain periaate velvoittaa kaiken kokoisia yrityksiä, lukuun ottamatta mikroyrityksiä. Mikroyritykset voivat vedota niin sanottuun suojasatamasäännökseen liitetietojen tarvetta kartoittaessaan. (Leppiniemi & Kaisanlahti 2017, 16-17.) Suojasatamasäännöstä käsitellään tarkemmin luvussa 3.1.

Tilinpäätöksen tulee aina sisältää tuloslaskelman ja taseen lisäksi rahoituslaskelma ja liitetiedot. Tuloslaskelmasta, taseesta ja rahoituslaskelmasta on tilinpäätöksessä esitettävä vertailutietoina edellisen tilikauden vastaavat luvut. Rahoituslaskelman avulla tilinpäätöksen lukija saa käsityksen yrityksen varojen hankinnasta ja käytöstä. Toimintakertomus on pakollinen, jos yritys on julkinen osakeyhtiö, osuuskunta, yksityinen osakeyhtiö tai yleisen edun kannalta merkittävä yhteisö. Toimintakertomuksen tulee sisältää tiedot yrityksen riskeistä sekä yrityksen taloudellisesta asemasta, henkilöstöstä ja ympäristövaikutuksista. Sanallisen kuvauksen lisäksi taloudellisesta asemasta, henkilöstöstä ja ympäristövaikutuksista on liitettävä mukaan lukuja helpottamaan tilinpäätöksen ymmärtämistä. Tilikauden päättymisen jälkeiset mahdolliset olennaiset tapahtumat, arvio yrityksen kehityksestä sekä omien osakkeiden hankinnat ja luovutukset on myös ilmoitettava toimintakertomuksessa. Pien- ja mikrokokoiset osuuskunnat ja yksityiset osakeyhtiöt eivät ole velvoitettuja laatimaan toimintakertomusta. (Rekola-Nieminen 2016, 76-78, 81-82.)

Kirjanpitoaineisto on aina käsiteltävä ja säilytettävä huolellisesti niin, että sitä voi esteettömästi tarkastella ja tarvittaessa tulostaa paperille. Aineistoa ei saa muuttaa tai poistaa tilinpäätöksen laatimisen, tilikauden jälkeisen viranomaisraportin antamisen tai toimitetun välitilinpäätöksen jälkeen. Jos joudutaan kuitenkin korjaamaan aiempaa aineistoa, on se kyettävä selkeästi merkitsemään siten, että aiempi aineisto on helposti yhdistettävissä uuteen. Aineisto voi olla joko

paperisessa tai sähköisessä muodossa. Aineiston muuttaminen siten, että paperinen aineisto muutetaan sähköiseen muotoon, on sallittua. Kirjanpitoaineisto tulee säilyttää 10 vuotta tilikauden päättymisen jälkeen. Tähän aineistoon lukeutuvat itse tilinpäätös, toimintakertomus, kirjanpidot, tililuettelo sekä luettelo kirjanpidoista ja aineistoista. Tositteet, liiketapahtumiin liittyvä kirjeenvaihto ja muu vastaava aineisto on säilytettävä kuusi vuotta sen vuoden lopusta eteenpäin, jolle tilikausi lukeutuu. Mikäli yrityksen toiminta päättyy ennen lain määäämiä säilytysaikoja, on aineistot silti säilytettävä. Ne voidaan toimittaa säilytykseen esimerkiksi arkistointiin erikoistuneelle yritykselle. Sähköisen materiaalin säilytys on nykypäivänä helppo toteuttaa esimerkiksi pilvipalvelun avulla. (Rekola-Nieminen 2016, 68-73.)

2.2 Tilintarkastuksen lainsäädäntö ja tilintarkastusvelvollisuus

Tilintarkastuslakia on viimeksi muutettu 19.8.2016, jolloin EU:n tilinpäätössäännösten muutokset sisällytettiin kansalliseen lainsäädäntöön. Tarkkojen lakipykälien lisäksi tilintarkastuksessa noudatetaan erilaisia tilinpäätösstandardeja. Mikäli standardit on hyväksytty Euroopan unionissa, voidaan niitä verrata laintasoiseen sääntelyyn. Tällaisia kansainvälisiä standardeja ovat esimerkiksi kansainvälisen Tilintarkastajaliiton luomat ISA-standardit (International Standards on Auditing). (Tomperi 2018, 15.)

Tilintarkastusvelvollisuus edellyttää valitsemaan tilintarkastajan sekä toimittamaan tilintarkastuksen. Kaikki kirjanpitovelvolliset yhteisöt ja säätiöt ovat tilintarkastusvelvollisia. Näihin lukeutuvat muun muassa osakeyhtiöt, asunto-osakeyhtiöt, kommandiittiyhtiöt, avoimet yhtiöt, osuuskunnat sekä säätiöt ja yhdistykset. Tilintarkastusvelvolliseksi määritellään yhteisö tai säätiö, jossa päättyneellä ja edeltäneellä tilikaudella on ylittynyt enemmän kuin yksi velvollisuuden määrittelevistä kohdista; taseen loppusumma 100 000 euroa, liikevaihtoa tai sitä vastaava tuotto 200 000 euroa, palveluksessa keskimäärin kolme työntekijää. Mikäli yhteisö ei ylitä annettuja raja-arvoja, voidaan tilintarkastaja jättää valitsematta, ellei yhtiöjärjestyksessä, -sopimuksessa tai säännöissä sitä edellytetä. Myöskään maatalousyrittäjät ja yksityiset elinkeinonharjoittajat eivät ole tilintarkastusvelvollisia. Valtioon, kuntiin sekä

seurakuntiin sovelletaan tilintarkastuslain sijasta omia erityislakeja. (Tomperi 2018, 16.)

Tilintarkastuslain mukaan Patentti- ja rekisterihallituksessa toimiva Tilintarkastusvalvonta ohjaa, kehittää ja valvoo tilintarkastusta. Tilintarkastusvalvonnan tehtäviä ovat muun muassa tilintarkastajien hyväksyntä, toiminnan ja laadun valvonta sekä kansainvälinen yhteistyö ja tiedonvaihto. Tilintarkastusvalvonta tarjoaa tilintarkastajille yleiset ohjeistukset ja on sitoutunut kehitystoimintaan. Tilintarkastusvalvonta määrää tilintarkastajan laaduntarkastukseen vähintään joka kuudes vuosi. Tarkastuksessa käydään muun muassa läpi tilintarkastajan työn laatu sekä tilintarkastusaineisto, jotta voidaan varmistua riittävästä ja oikeasta dokumentoinnista. Muita tarkasteltavia asioita ovat resurssien käyttö, riippumattomuusvaatimuksen täyttyminen, tilintarkastusstandardien noudattaminen ja palkkiot. Huomiota kiinnitetään myös tilintarkastusyhteisön sisäiseen laadunvarmistusjärjestelmään. Mahdolliset varoitukset ja huomautukset tulevat tämän lautakunnan kautta. Euroopan Unionin tasolla valvontaa toteuttaa The European Group of Auditors` Oversight Bodies (EGAOB), jonka alaisuuteen eri maiden valvontaelimet kuuluvat. (Tomperi 2018, 16-17, 23.)

3 TILINTARKASTUKSEN JA TILINTARKASTAJAN TEHTÄVÄT SEKÄ TILINTARKASTUSPROSESSI

Tilintarkastuksen tehtävä on taata tilinpäätöksen tarjoaman taloudellisen informaation oikeellisuus. Tilintarkastus on yhtiöstä riippumatonta taloudellisen tiedon ja toiminnan tutkimista. Tavoitteena on oikea, riittävä ja luotettava käsitys tilinpäätöksen tarjoamasta informaatiosta. Informaatiota hyödyntävät niin yhtiöiden omistajat, yritysjohtajat ja hallitus kuin ulkopuoliset tahot, kuten sijoittajat, rahoittajat, valvontaviranomaiset sekä muut sidosryhmät. (Tomperi 2018, 8-9.)

Tilintarkastaja on joko yksittäinen luonnollinen henkilö tai tilintarkastusyhteisö, joka on tilintarkastuslain mukaisesti hyväksytty. Tilintarkastuslain mukaan tilintarkastajaksi kelpaavat HT-tilintarkastajat eli tilintarkastajan perustutkinnon suorittaneet henkilöt, KHT-tilintarkastajat eli yleisen edun kannalta merkittävän yrityksen tilintarkastajan erityispätevyuden suorittaneet henkilöt, JHT-tilintarkastajat eli julkihallinnon ja -talouden tilintarkastajan erityispätevyuden suorittaneet henkilöt tai tilintarkastuslaissa hyväksytyt tilintarkastusyhteisöt. Tilintarkastajan yleisvaatimukseen kuuluu, että tilintarkastajana ei voi toimia henkilö, joka on vajaavaltainen, konkurssissa tai liiketoimintakiellossa. Tilintarkastajana ei voi myöskään toimia henkilö, jonka toimintakelpoisuutta on rajoitettu tai jolle on määrätty edunvalvoja. Mikäli tilintarkastajana toimii yksi tai useampi luonnollinen henkilö tilintarkastusyhteisön sijaan, on vähintään yhdellä henkilöllä oltava asuinpaikka ETA-valtiossa eli Euroopan talousalueen maassa. Tilintarkastajan ollessa yksi luonnollinen henkilö tulee myös valita vähintään yksi varatilintarkastaja. Tilintarkastajalle asetetut erityisvaatimukset on huomioitava silloin, kun tarkastettava kohde on yleisen edun kannalta merkittävä yhteisö. Erityisvaatimukset on huomioitava myös silloin, kun päättyneellä ja edeltäneellä tilikaudella vähintään kaksi raja-arvoa ylittyvät; taseen loppusumma 25 000 000 euroa, liikevaihto tai sitä vastaava tuotto 50 000 000 euroa ja palveluksessa keskimäärin yli 300 työntekijää. Tällöin vähintään yhden tilintarkastajan tulee olla KHT-tilintarkastaja tai tilintarkastusyhteisö, jossa päävastuullinen on KHT-tilintarkastaja. (Tomperi 2018, 17-18, 24.)

Tilintarkastaja valitaan tehtävänsä pääsääntöisesti toistaiseksi. Mahdollisesta määräaikaaisuudesta tulee mainita yhtiömääräyksessä, -sopimuksessa tai säännöissä. Tilintarkastajan toimikaudella tarkoitetaan sitä tilikautta tai tilikausia, joita tarkastamaan tilintarkastaja on palkattu. Tilintarkastajan tehtäväkausi käsittää ajan, jona tilintarkastus suoritetaan. (Tomperi 2018, 24, 26.)

Tilintarkastaja noudattaa työssään ammattieettisiä periaatteita. Ammattietiikka edellyttää tilintarkastajaa työskentelemään ammattitaitoisesta, huolellisesti, objektiivisesti, rehellisesti, mutta kriittisesti sekä huomioimaan yleinen etu. Ammattietiikka myös edellyttää tilintarkastajaa ylläpitämään ja kehittämään osaamistaan, huolehtimaan työnsä laadusta sekä osallistumaan laadunarviointiin. Tilintarkastuslain mukaan tilintarkastajan on tarkastusta tehdessään noudatettava hyvää tilintarkastustapaa, johon sisältyy myös hyvä tilintarkastajatapa. Tällaisia piirteitä ovat eettiset periaatteet kuten huolellisuus, objektiivisuus sekä salassapito. Kaikki tilintarkastuksessa esiintyvä tieto, mikä ei ole julkista, on salassapitovelvollisuuden alaisuuteen kuuluvaa. Kaikki tilintarkastustoiminta pohjautuu hyvän tilintarkastustavan noudattamiseen. Lisäksi on huomioitava tilintarkastuksen kohteena olevan tahon ohjeistukset. Tilintarkastajan ja tilintarkastettavan välillä on vallittava täysi luottamus. Tämä luottamus saavutetaan ainoastaan silloin, kun tilintarkastaja on tarkastuskohteesta riippumaton. Tilintarkastaja ei siis voi osallistua tarkastettavan kohteen päätöksentekoon millään tavalla. Riippumattomuutta on aina tarkasteltava kokonaisuutena ja tapauskohtaisesti. Erilaisilla esteellisyyismääritelmillä on pyritty tarkentamaan riippumattomuutta. (Tomperi 2018, 19-22.)

Tilintarkastusprosessi alkaa huolellisella suunnittelulla. Suunniteltaessa tarkastusta keskitytään sekä määrällisen että laadullisen olennaisuuden arviointiin. Tilintarkastajan ammattitaito on pohjana olennaisen tiedon arvioinnissa. Olennaisuutta arvioitaessa keskitytään tarvittavan perusaineiston lisäksi myös mahdollisten virheiden hahmottamiseen ja löytämiseen. Olennaisena koettu materiaali ja tilintarkastustoimenpiteet saattavat vaihdella tilintarkastuksen aikana. Olennaisuuden lisäksi tulee kiinnittää huomiota mahdollisiin riskeihin. Kokonaisstrategian eli yleissuunnitelman avulla tilintarkastaja kykenee arvioimaan

tilintarkastuksen vaatimia resursseja. Yleissuunnitelmassa on huomioitava olennaisuuden ja riskien lisäksi tarkastettavan kohteen toimiala, sisäinen kontrollijärjestelmä sekä kirjanpitojärjestelmä. Tarkastustyö on koordinoitava huolellisesti sekä suunniteltava ohjaus ja valvonta. Yleissuunnitelmaan on otettava mukaan myös kaikki muu mahdollisesti oleellinen tieto, kuten oletamus tarkastettavan kohteen toiminnan mahdollisesta päättymisestä. Kokonaisstrategian valmistuttua laaditaan yksityiskohtaisempi tilintarkastussuunnitelma, josta käy ilmi niin riskien ja puutteiden kartoittamisen toimenpiteet kuin kuvaus näiden tilintarkastustoimenpiteiden laajuudesta, luonteesta ja ajoituksestakin. Suunnitelmasta on käytävä ilmi kaikki tilintarkastusstandardien mukaiset tarkastuksen aikana käytettävät toimenpiteet. Sekä kokonaisstrategiaa ja tilintarkastussuunnitelmaa voidaan tarvittaessa muokata tilintarkastuksen edetessä. Suunnitelmat on dokumentoitava asianmukaisesti. Suunnitelman jälkeen voidaan aloittaa itse tarkastus. Suuremmissa yhtiöissä tarkastusta suoritetaan myös tilikauden aikana, kun taas pienemmissä koko tarkastus voidaan suorittaa tilinpäätöksen jälkeen. Tarkastelun kohteena ovat yleensä yhtiön eri toiminnot kuten myynnit ja myyntisaamiset, ostot ja ostovelat, palkkahallinto ja palkanlaskenta sekä varastotapahtumat. Tarkastus kohdistuu myös maksuliikenteen seuraamiseen sekä rahavarojen hallintoon. Toimintojen tarkastamisella varmistetaan sisäisen valvonnan toimivuudesta. Tapahtumien ja tositteiden tarkastamisen lisäksi tarkastetaan myös järjestelmät. Järjestelmillä tarkoitetaan niin tietoteknisiä varmistusmenetelmiä virheiden välttämiseksi kuin myös esimiestyötä, johdon valvontaa ja ohjeistuksen sekä tehtävänjaon selvyyttä ja tarkoituksenmukaisuutta. Tilintarkastaja tarkastaa tilinpäätöksen, kirjanpidon ja toimintakertomuksen ohella myös hallinnon. Hallinnon tarkastaminen käsittää yhtiön pöytäkirjojen lainmukaisuuden tarkastamisen lisäksi johdon toiminnan tarkastelun. Siinä keskitytään kartoittamaan, onko yhtiön johto noudattanut lakeja, määräyksiä sekä yhtiöjärjestyksessä ja yhtiökokouksessa sovittuja asioita toiminnassaan. Lakien ja säännösten lisäksi johdon toimintaa arvioitaessa kiinnitetään huomiota huolellisuuteen, yhdenvertaisuuteen sekä sisäiseen valvontaan. Muita hallinnon tarkastukseen kuuluvia osa-alueita ovat yhtiön rekisteritietojen, sopimusten ja lähipiiritapahtumien sekä osake-, osakas- ja

jäsenluetteloiden tarkastaminen. Tilintarkastaja huomioi varojen hoidon luotettavuuden ja valvonnan, vakuutusten riittävyyden sekä riskien hallinnan. Tarkastus keskittyy myös eri viranomaisille raportoitavien ilmoitusten tarkastamiseen. Tällaisia ilmoituksia voivat olla esimerkiksi veroilmoitus, eläke- ja tapaturmailmoitukset sekä tilinpäätösasiakirjojen rekisteröinti. Pääpaino on kuitenkin veroasioissa ja niiden oikeellisuudessa sekä oikea-aikaisuudessa. Tarkastus ei kuitenkaan toimi verotarkastuksena eikä tilintarkastaja raportoiviroviranomaisille. (Tomperi 2018, 31, 35-36, 48-49, 62-69.)

Tilintarkastuslaki velvoittaa tilintarkastajaa tuottamaan erinäisiä raportteja tilintarkastuksen jälkeen. Tilinpäätösmerkintä on arvioton yksilöinti tilinpäätöksessä. Merkinnästä käy ilmi suoritettu tilintarkastus, päiväys sekä tilintarkastuksen suorittanut henkilö. Merkinnän tarkoitus on todentaa suoritettu tilintarkastus, kyseisen tilinpäätöksen olleen tarkastuksen kohteena sekä tilintarkastuskertomuksen antaminen. Tilinpäätösmerkintä tehdään tarkastetun tilinpäätöksen tasekirjaan. Tilintarkastuskertomus liitetään rekisteröitävään tilinpäätökseen. Sen tulee yksilöidä tarkastettava tilinpäätös, ilmoittaa käytetty tilinpäätössäännöstö ja noudatetut standardit sekä tilintarkastajan toimipaikka. Tilintarkastuskertomuksessa on lausuttava tilinpäätöksen oikean ja riittävän kuvan antamisesta yhtiön toiminnan tuloksesta ja taloudesta, lainmukaisuuden täyttymisestä, toimintakertomuksen lainmukaisesta laatimisesta sekä tilikauden tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen yhdenmukaisuudesta. On myös käytävä ilmi mahdolliset havaitut virheet toimintakertomuksessa sekä mahdolliseen vahingonkorvausvelvollisuuteen johtavat yhtiön vastuuvollisten rikkomukset, laiminlyönnit tai teot. Kertomuksesta on käytävä ilmi, mikäli tilintarkastaja epäilee tarkastettavan kohteen toiminnan jatkuvuutta. Lausunto tilinpäätöksen lainmukaisuudesta voi olla vakiomuotoinen, kielteinen tai sisältää varauman. Vakiomuotoista voidaan hyödyntää silloin, kun tarkastus on tehty hyvän tavan mukaisesti eikä tarkastuksessa ilmene lainvastaisuuksia tai epäselvyyksiä. Mukautettu tilintarkastuskertomus sisältää vakiomuotoisesta poiketen huomautuksen, lain tai erityislain mukaisen lausunnon tai muun lisätiedon. Mukautetulle tilintarkastuskertomukselle on aina löydyttävä peruste, joka on myös kirjattava. Varauman sisältävä kertomus on aiheellinen, kun tarkastuksessa havaitut

virheet yksin tai yhdessä ovat tilinpäätöksen kannalta olennaisia, mutta ei laajalle ulottuvia. Varauman sisältävään kertomukseen voidaan päätyä myös siinä tilanteessa, että tilintarkastaja ei ole saanut käyttöönsä tarvittavaa määrää tilintarkastusevidenssiä eli tarkastukseen tarvittavaa tietoa. Tilintarkastajan keräämän tiedon perusteella havaittujen virheiden ollessa yksin tai yhdessä olennaisia sekä laajalle ulottuvia, tulee tilintarkastajan kirjata kielteinen lausunto tilintarkastuskertomukseen. Mikäli tilintarkastaja ei kykene saamaan riittävää määrää tilintarkastusevidenssiä, eikä hän pysty arvioimaan mahdollisten havaitsemattomien virheiden olennaisuutta ja ulottuvuuden laajuutta, on lausunto jätettävä antamatta kokonaan. Tilintarkastuskertomus on luovutettava yhtiön hallitukselle vähintään kaksi viikkoa ennen yhtiökokousta, jossa tilinpäätös vahvistetaan. Tilintarkastaja päivää ja allekirjoittaa tilintarkastuskertomuksen. Tilintarkastuspöytäkirjassa tilintarkastaja voi tuoda esiin seikkoja, joita ei tilintarkastuskertomuksesta ilmene. Pöytäkirja annetaan vastuuvolliselle, joka monessa tapauksessa on yhtiön hallitus. Tilintarkastuspöytäkirja käsitellään usein yhtiökokouksessa ja liitetään kokouspöytäkirjaan. Tilintarkastuskertomuksen ollessa julkinen asiakirja, tilintarkastuspöytäkirja on luottamuksellinen. Pöytäkirjaan kootut huomautukset ja mahdolliset virheet ovat mitättömämpiä kuin kertomukseen kootut. Pöytäkirjassa voidaan myös tarkentaa kertomuksen huomautusta tai kannanottoa. Pöytäkirja voidaan muista raporteista poiketen antaa hallitukselle myös kesken tilikauden tilintarkastajan havaitessa huomautettavaa. Tilikauden aikana tehdystä tarkastuksesta voidaan antaa myös vapaamuotoinen tarkastusmuistio, josta käy ilmi mahdolliset havaitut puutteet tai virheet. Tilintarkastajan arvioitavaksi jää raportoiko hän havainnoistaan tilintarkastusmuistiolla vai tilintarkastuspöytäkirjassa. (Tomperi 2018, 31, 127-132, 136-138.)

3.1 Pien- ja mikroyritysten helpotukset

Pien- ja mikroyrityksen tilinpäätöksen tulee sisältää tuloslaskelma, tase sekä pien- ja mikroyrityksiä koskevassa asetuksessa vaadittavat liitetiedot. Asetus koskee osakeyhtiöitä sekä avoimia ja kommandiittiyhtiöitä, joiden vastuunalaisena yhtiömiehenä on osakeyhtiö tai tällaiseksi tarkoitettu yhtiö. Yritysmuodon ollessa

jokin muu, tulee noudattaa tilinpäätöksen laadinnassa asetuksen lisäksi yhteisömuotoa koskevaa lainsäädäntöä tilinpäätöstietojen vaatimuksista. Esimerkiksi asunto-osakeyhtiö on tällainen yhteisömuoto, joka noudattaa myös asunto-osakeyhtiölakia, vaikka kuuluukin kokonsa puolesta pien- tai mikroyrityksen asetuksen piiriin. Asunto-osakeyhtiöiden laatima tilinpäätös on näin ollen laajempi kuin tavallisen osakeyhtiön. Asetuksen liitteissä on määritelty pien- ja mikroyritysten tuloslaskelmakaavat sekä tasekaava. Sekä pien- että mikroyrityksen kaavat ovat suunnilleen samankaltaiset, mutta mikroyrityksen tuloslaskelma ja tase saavat olla pienyritystä suppeammat. Tuloslaskelmasta ja taseesta on löydyttävä kuluneen tilikauden lisäksi myös vertailutiedot edeltävältä tilikaudelta. Myös liitetietovaatimus on pien- ja mikroyrityksillä suunnilleen sama, lukuun ottamatta muutamaa poikkeusta. Niin sanottu suojasatamasäännös erottaa pien- ja mikroyritysten liitetiedostovaatimukset toisistaan. Mikroyrityksen täyttäessä suojasatamasäännöksen vaatimukset, ovat sen liitetiedostot kirjanpitolain ja -asetuksen mukaiset. Pienyrityksen liitetiedostoilla ei ole yhtäläistä selkeää määrittelyä. Tilinpäätöksen tekijän on pohdittava, onko lain ja asetuksen vaatimien liitetietojen lisäksi annettava sellaisia lisätietoja liitetietoina, jotka ovat olennaisia riittävän ja oikean kuvan antamiseksi yrityksen tuloksesta ja taloudellisesta toiminnasta. (Kampman ym. 2018, 96-99.)

EU:n tilinpäätösdirektiivi asettaa mikrokokoisille yrityksille ainoastaan kahdeksan kohdan vaatimuksen liitetiedoista. Direktiivi antaa EU:n jäsenvaltioille mahdollisuuden valita lisäksi viisi muuta liitetiedostovaatimusta. Suomi on asettanut mikroyrityksille ainoastaan muutamia lisävaatimuksia pakollisten liitetiedostojen lisäksi. Tätä on perusteltu sillä, että tilinpäätöksen käyttäjä harvemmin tarvitsee kaikkea sitä informaatiota pienistä yrityksistä, mitä jotkin liitetiedostot sisältävät. Myös hallinnolliset kustannukset vähenevät huomattavasti liitetiedostojen määrää rajoitettaessa. Liitetietojen karsiminen ei saa kuitenkaan vaikuttaa vaatimukseen tilinpäätöksen oikean ja riittävän kuvan antamisesta. Mikroyrityksen katsotaan täyttävän tämän vaatimuksen, kun tilinpäätöksessä esitetään vaaditut liitetiedostot. Tätä kutsutaan suojasatamasäännökseksi. Ainoastaan mikroyritykset voivat tukeutua suojasatamasäännökseen tilinpäätöstä laadittaessa. Ongelmia tilinpäätöksen käyttäjälle säännös voi aiheuttaa tapauksissa,

joissa mikroyrityksen toiminta on vaarantunut, ja tästä ei ole liitetiedoissa mainintaa. Muun kokoisten yritysten tulee tällaisessa tilanteessa tehdä selvitys asiasta tilinpäätöksen liitetiedoissa, mutta suojasatamasäännökseen vedoten mikroyrityksen ei tarvitse tällaista liitetietoa tilinpäätökseen liittää. Liitetietojen tulee sisältää tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden lisäksi arvostusperiaatteet ja -menetelmät sekä jaksotusperiaatteet ja -menetelmät siltä osin kuin ne ovat valinnaisia valtioneuvoston pien- ja mikroyrityksen tilinpäätöksessä esitettävien tietojen asetuksen mukaan (PMA). Liitetiedoissa tulee kertoa olennaisista poikkeuksellisista tuotto- sekä kuluerien määristä ja sisällöstä sekä kuvata tilikauden jälkeiset olennaiset tapahtumat. Mikäli arvonkorotusrahastossa on tapahtunut muutoksia, tulee ne selvittää verovaikutuksineen sekä kohteiden kirjanpitoarvo ennen arvonkorotusta. Käypään arvoon arvostamattomien rahoitusjohdannaisten osalta liitetiedostoissa on esitettävä johdannaisten käypä arvo, käytön laajuus ja luonne. Liitetiedon avulla tuodaan esille tieto johdannaisten markkina-arvon poikkeaminen kirjanpitoarvosta, koska kirjanpitolaki ei salli johdannaisten arvostamista käypään arvoonsa. Myös johdannaissopimusten luonne ja tarkoitus ilmenevät liitetiedoista. Yli viiden vuoden kuluttua erääntyvistä vieraaseen pääomaan kuuluvista veloista on esitettävä kokonaismäärä. Liitetiedoista on käytävä ilmi mahdolliset annetut vakuudet ja muut taseen ulkopuoliset sitoumukset, järjestelyt sekä eläkevastuut. Emoyrityksen tiedot on myös esitettävä mikroyrityksen liitetiedoissa. Muita vaadittavia liitetietoja ovat toimitusjohtajalle ja hallintoelimiin kuuluville henkilöille myönnettyt lainat tai muut heidän puolestaan annetut sitoumukset sekä liiketoimet intressitahojen kanssa. Lisäksi on kerrottava henkilöstön keskimääräinen lukumäärä tilikauden aikana sekä omien osakkeiden ja osuuksien hankinnoista ja luovutuksista. Mikroyrityksen on näiden liitetietovaatimusten lisäksi annettava selvitys mikroyrityssäännöksen hyödyntämisestä tilinpäätöksessä joko liitetiedoissa, tilinpäätöksen allekirjoituksen yhteydessä tai muualla tilinpäätöksessä. Liitetietojen vaatimuslista on suhteellisen suppea, ja voi vaikeuttaa joidenkin sidosryhmien tiedon saantia yrityksen tilasta. Esimerkiksi rahoittajien tarvitsemat tiedot eivät välttämättä käy selväksi tilinpäätöksestä minimisisältövaatimuksen täyttymisestä huolimatta. Tällöin helpotuksina ajatellut säädökset aiheuttavat päinvastaisesti suuremman

hallinnollisen työn, kun tarvittavia tietoja joudutaan jälkikäteen selvittämään. Sellaisilla pien- ja mikroyrityksillä, joilla ei juurikaan ole ulkopuolisia rahoittajia, toimivat säädökset juuri toivotulla tavalla keventäen, tehostaen sekä suoraviivaistamalla tilinpäätösraportointia. Olennaisuusperiaate tulee kuitenkin huomioida asetuksesta ja raportointihelpotuksista huolimatta sekä huolehtia tilinpäätöserien sisällön oikeellisuudesta. Yleisten tilinpäätösperiaatteiden merkitystä on korostettu kirjanpitolaissa, jotta voidaan olla varmoja tilinpäätöksen oikeellisuudesta. On kiinnitettävä myös huomiota suoriteperiaatteen ja varovaisuuden periaatteen toteutumiseen raportointihelpotuksia hyödynnettäessä. (Kampman ym. 2018, 86-91, 100, 102.)

Pienyrityksen tulee mikroyritykselle asetettujen liitetiedostovaatimusten lisäksi liittää tilinpäätökseensä liitetietona muutokset omassa pääomassa sekä osakeyhtiön tai osuuskunnan hallituksen ehdotus jakokelpoisen vapaan oman pääoman käytöstä. Liitetietona tulee myös liittää käypään arvoon arvostettujen rahoitusvälineiden tai hyödykkeiden osalta liitetietona oikea ja riittävä kuva yrityksen taloudellisesta asemasta. Kuten mikroyrityksen myös pienyrityksen tulee liitetiedoissaan tuoda ilmi raportointihelpotusten käyttö. (Kampman ym. 2018, 100-104; Rekola-Nieminen 2016, 246-247.)

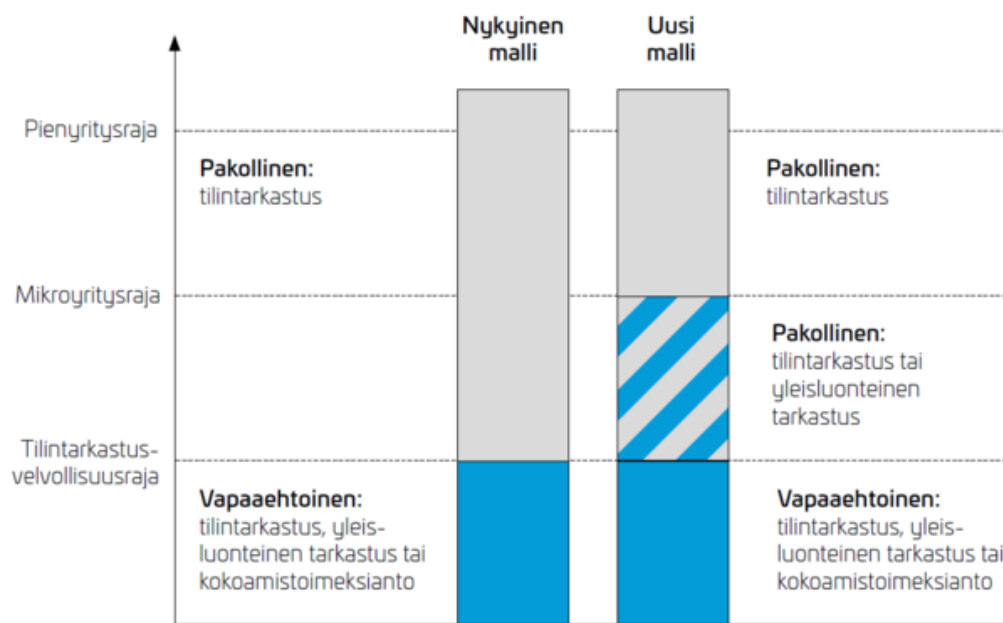
Pienyhtiöiden tilintarkastuksessa sovelletaan muiden yhtiöiden tapaan kansallista lainsäädäntöä sekä kansainvälisiä tilinpäätösstandardeja. Pienyhtiöiden kohdalla näitä kansainvälisiä standardeja sovelletaan siinä määrin kuin hyvä tilintarkastustapa edellyttää. (Tomperi 2018, 15.)

3.2 Tilintarkastusvelvollisuuden rajoihin suunnitellut muutokset

1.3.2019 Työ- ja elinkeinoministeriö asetti työryhmän valmistelemaan mahdollisia muutoksia tilintarkastuslainsäädäntöön, jotta kevyempi tilintarkastus olisi mahdollista ottaa käyttöön. Työryhmän toimintakaudeksi määrättiin 1.3.2019-29.2.2020. Työryhmässä on jäseniä työ- ja elinkeinoministeriöstä, oikeus-, sisä-, valtiovarain- sekä sosiaali- ja terveysministeriöstä, Patentti- ja rekisterihallituksesta, Verohallinnosta, Keskuskauppakamarista, Finanssiala ry:stä, Suomen yrittäjät ry:stä, Suomen Tilintarkastajat ry:stä, Suomen Taloushallintoliitto

ry:stä, tilintarkastajia sekä yliopistonlehtori. Työryhmä voi halutessaan kuulla myös muita asiantuntijoita. (Lindström & Neimala 2019.) Toimintakautta jatkettiin kestävästi 31.5.2020 asti (Haatainen & Neimala 2020). Kevyemmän tarkastuksen käyttöönottoa valmistelleen ryhmän mietintö luovutettiin ministeriölle 10.6.2020. Lausuntokierros sijoittuu ajalle 9.9.2020-4.11.2020. Hallituksen esitys tilintarkastuslain muuttamisesta on arvioitu esiteltävän viikolla 21 vuonna 2021. (Työ- ja elinkeinoministeriö, 2019.)

Hankkeen taustalla oli 18.1.2019 päivätty muistio, joka perustuu virkamiestyöryhmän työhön sekä työ- ja elinkeinoministeriön 22.8.2019 päivättyyn luonnokseen hallituksen esitykseksi. Luonnos sisälsi esityksen tilintarkastusvelvollisuuden rajojen korottamisesta. Rajojen nostamisella pyritään helpottamaan pienempien yritysten lakisääteistä taakkaa ja täten myös pienentämään kustannuksia. Tilintarkastuksen nykyisessä muodossaan koetaan olevan ylimitoitettu pienempiä toimijoita ajatellen. Ongelmia on koettu myös kansallisen ja kansainvälisen tilintarkastuslainsäädännön yhteen sovittamisessa. Suomen tilintarkastusvelvollisuuden rajat ovat erittäin matalat kansainvälisessä vertailussa. Esitystä ei kuitenkaan annettu hallituksen käsittelyyn vielä tällä vaalikaudella, koska lausuntopalautteista enemmistön ja kriittisimpien mukaan mahdollinen muutos heikentäisi taloudellisen raportoinnin luotettavuutta sekä vaikeuttaisi harmaan talouden torjuntaa. Kannatusta kuitenkin sai nykyistä tilintarkastusta kevyemmän tarkastuksen salliminen ja mahdollistaminen pienyrityksille. Työryhmän tehtäväksi muodostuikin valmistella lakimuutoksen käyttöönoton edellyttämät muutokset lainsäädäntöön. Pienemmille toimijoille halutaan tarjota mahdollisuus valita kevyempi tarkastus tilintarkastuksen sijaan (Kuvio 1). Työryhmän tulee lakimuutosta suunnitellessaan ottaa harmaan talouden torjunnan sekä hallinnollisen taakan ja kustannusten vähentymisen lisäksi huomioon myös sijoittajien, rahalaitosten, sopimuskumppaneiden ja kaikkien muiden sidosryhmien tarpeet. (Neimala & Huhtala 2019.)

Kuvio 1. Uusi malli toisi yleisluonteisen tarkastuksen vaihtoehdoksi mikroyrityksille. (Raitio 2019a, 11)

Suomen Tilintarkastajat ry on suositellut työryhmässä, että mikrokokoisille yrityksille tarjottaisiin vaihtoehto varmentaa tilinpäätöksensä muutoin kuin tilintarkastuksella. Varmentaminen voitaisiin suorittaa yleisluonteisena tarkastuksena, joka olisi nykyistä tilintarkastusta kevyempi vaihtoehto. Muutos koskettaisi noin 30 000 tilintarkastusvelvollista osakeyhtiötä Suomessa. On tunnustettu tilintarkastajan valinnan jo itsessään lisäävän tilinpäätöksen luotettavuutta verrattuna tilanteeseen, jossa tilintarkastajaa ei ole valittu. Luotettavuuteen ei niinkään vaikuta tilintarkastajan tarjoama palvelu. Tämä puoltaa sitä, että tilintarkastus olisi yhtä luotettava kevyemmästä tarkastuksesta huolimatta. Suomen Tilintarkastajat ry ehdottaa, että kevyempi tarkastus pohjautuisi kansainväliseen ISRE 2400-standardiin. Tämä standardi ei sisällytä kirjanpitoa ja hallintoa tilintarkastuksen piiriin. Nykyiseen kansalliseen tilintarkastuslakiin ne sisältyvät. Olisikin kansallisella tasolla päätettävä, otetaanko kirjanpito ja hallinto mukaan kevyempään tarkastukseen. Hallinnon ja yksityiskohtien tarkastuksella turvattaisiin riittävä tiedon saanti. Tarkastettavia yksityiskohtia voisivat olla esimerkiksi pankkitilit ja -lainat, liikevaihto, verot, työnantajavelvoitteet sekä riita- ja oikeudenkäyntiasiat. Tilintarkastus ja kevyempi yleisluonteinen tarkastus tukeutuvat samoihin standardeihin sekä prosesseihin ja toimintatapoihin.

Yleisluonteinen tarkastus pohjautuu analyyttisiin toimenpiteisiin ja tiedusteluihin. Tilintarkastus pohjautuu näiden lisäksi myös aineistotarkastukseen. Yleisluonteisessa tarkastuksessa aineistotarkastuksen sisällyttämisessä voidaan käyttää harkintaa ja tilannekohtaista arviointia. Kummatkin tarkastustavat vaativat tilinpäätöksen täsmäyttämistä kirjanpidon kanssa. Molemmissa tavoissa myös oikea-aikainen ja riittävän yksityiskohtainen dokumentointi on turvattu määräyksin. Yritysjohdon kanssa kommunikointi on sisällytetty kumpaankin tarkastustapaan. Lakisääteinen tilintarkastus tarjoaa oikean ja riittävän kuvan yrityksen toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta tilanteesta. Kevyempi tarkastus on kansainvälisten standardien mukaan suppeampi kuin kansallinen lakisääteinen tilintarkastus. Yleisluonteinen tarkastus tarjoaisi niin sanotun rajoitetun varmuuden. Rajoitettu varmuus on kuitenkin riittävä luotettavuuden kannalta, jos tarkastuksen on tehnyt hyväksytty tilintarkastaja. Eroavaisuudet nykyisen lakisääteisen tilintarkastuksen ja mahdollisen kevyemmän tarkastuksen välillä näkyvät tilintarkastajan antamassa raportissa. Tilintarkastuskertomus kuvaa tilintarkastuksen antaneen oikean ja riittävän kuvan yrityksen toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta tilanteesta. Yleisluonteisen tarkastuksen raportissa todetaan, ettei tarkastuksen aikana ilmennyt mitään, mikä antaisi syyn uskoa, ettei tilinpäätös antaisi oikeaa ja riittävää kuvaa. (Laine 2019 a, 12-15, 2019 b, 14-15, Raitio 2019b, 11.)

Suomen Yrittäjät ja Taloushallintoliitto kannattavat mikrokokoisten yritysten tilintarkastusvelvollisuuden poistamista. Kantaan perustellaan kustannusten vähentymisellä. He myös painottavat, että tilintarkastuksen lähtökohtana tulisi olla omistajien tarve pakon sijaan. Kanta perustuu myös kansainvälisiin tilinpäätösdirektiiveihin, joiden mukaan mikro- ja pienyrityksille ei tulisi ilman erityisolosuhdetta tai -tarvetta asettaa lakisääteistä tilintarkastusvelvollisuutta. Direktiivien taustalla on ollut ajatus, että usein pienemmissä yrityksissä sekä omistaja että johtaja ovat sama henkilö. Tällöin ulkoista tarvetta tilintarkastukselle ei ole. Suomen matalat tilintarkastusvelvollisuuden rajat kansainvälisessä vertailussa puoltavat rajojen nostoa. Matalien rajojen koetaan haittaavan kilpailukykyä ja asettavan eri maiden yritykset eriarvoiseen asemaan. Väitteeseen harmaan talouden kasvusta rajojen nostamisen myötä, Suomen Yrittäjät ja

Taloushallintoliitto toteavat hyötyjen olevan suuremmat kuin haitat. Harmaa talous ja talousrikokset ovat Suomessa keskimääräisellä tasolla. Kansainvälistä tasoa tiukemmalle kansalliselle sääntelylle ei täten ole perusteita. Tilintarkastaja ei myöskään ole vero- tai talousrikostarkastaja eikä kykene tarjoamaan yrityksen ajantasaisesta taloudellisesta tilanteesta selkeätä kuvaa. Rahoittajat siis tarvitsevat ennemminkin kirjanpitäjän kuin tilintarkastajan selvitystä yrityksen taloudellisesta tilanteesta. Suurin osa mikro- ja pienyrityksistä on ulkoistanut kirjanpidon ja tilinpäätöksen teon tilitoimistolle. Täten harmaata taloutta ei esiinny, koska kirjanpitolain alainen toimija vastaa taloushallinnon hoitamisesta. Hallinnon tarkistuksen Suomen Yrittäjät ja Taloushallintoliitto sisällyttäisivät uudistettuun tilintarkastukseen, jotta taataan omistajille ja eri sidosryhmille riittävä tiedon saanti. Hallinnon tarkistuksen poistaminen ei myöskään toisi merkittäviä säästöjä yrityksille. (Holopainen & Ojala 2018; Soro 2018.)

Suomen Kuvalehden toimittaja Mikko Niemelä kirjoittaa pienten yrittäjien säästävän hallintokuluissa ainoastaan 1000 euroa vuodessa, mikäli muutos toteutuisi. Kirjoituksen painavin argumentti lakimuutosta vastaan on harmaan talouden lisääntyminen. Argumentille haetaan tukea valtiovarainministeriön sekä poliisi- ja verohallinnon lausunnoista, joissa harmaan talouden ennustettiin lisääntyvän mahdollisen lakimuutoksen myötä. Harmaan talouden huomautettiin tuovan suuria lisäkustannuksia yhteiskunnalle, jolloin lakimuutoksesta saatava hyöty jäisi pienemmäksi kuin siitä aiheutuva haitta. Kannanotossa tuodaan esiin myös huoli tilintarkastusalan lisääntyvästä työttömyydestä, mikäli uudistus toteutetaan. (Niemelä 2018.) Myös Suomen Tilintarkastajat on tuonut esiin huolensa tilintarkastuspalveluiden katoamisesta lakimuutoksen myötä. Koska kysyntä palveluille pienenee huomattavasti, on oletettavaa, että myös tarjonta vähenee ajan myötä. Palveluiden voidaan olettaa keskittyvän suuriin kaupunkeihin. Tällöin tilintarkastuspalveluita haluavat ja edelleen tarvitsevat yritykset eivät välttämättä ole palveluiden tarjoajien piirissä. (Raitio 2018.)

18.1.2018 päivättyyn muistioon pyydettiin kaiken kaikkiaan 46 lausuntoa. Lausuntoja annettiin lopulta 43. Näistä lausunnoista 11 oli sellaisilta tahoilta, joilta ei erikseen lausuntoa ollut pyydetty. Lausunnoista 19 kannatti hallinnon

tarkastuksen säilyttämistä, seitsemän sen poistamista ja 11 ei ottanut asiaan kantaa ollenkaan. Tilintarkastusvelvollisuuden rajojen nostamista kannatti yhdeksän lausuntoa, vastusti 21 ja seitsemän ei ottanut kantaa. Useat rajojen nostoa vastustaneet ovat joko yksittäisiä tilintarkastajia tai tilintarkastusyhteisöjä. Myös Verohallinto ja Finanssiala vastustivat rajojen nostoa. Kannattajiin kuuluvat muun muassa Suomen Yrittäjien lisäksi Keskuskauppakamari, joka olisi ollut valmis korottamaan rajoja jopa pienyrityksen raja-arvoihin saakka. Suurin osa kannattajista oli kuitenkin sitä mieltä, että suunniteltu rajojen nosto on riittävä ja perusteltu. Kannattajiin lukeutui myös suurin osa ministeriöistä. Sisä- ja valtiovarainministeriö kuitenkin poikkesivat valtavirrasta asettumalla vastustajien puolelle. He perustelivat kantaansa harmaan talouden ennaltaehkäisyllä sekä tarpeella kartoittaa muutoksen vaikutuksia tarkemmin. Suurin osa vastustajista kannatti nykyisten rajojen säilyttämistä. Kannatusta sai myös maltillisempi rajojen korotus tai Ruotsin mallin mukainen muutos. Vastustajat nostivat esiin tarpeen tarkemmalle selvitykselle muutoksen seurauksista. Huolta aiheutti Ruotsin nykytilanne rajojen noston jälkeen sekä riski harmaan talouden lisääntymisestä. Vastustusta perusteltiin myös tarpeella säilyttää tilintarkastaja tilinpäätöksen tarkastajana vahvasta sääntelystä ja valvonnasta johtuen. Kevyempää tarkastusta suorittamaan suunnitelluilla kirjanpitäjillä ja tilitoimistoilla ei ole yhtä vahvaa sääntelyä ja valvontaa. Hallinnon tarkastaminen jakoi vastaajia jopa rajojen nostoa enemmän. Hallinnon tarkastuksesta esimerkiksi tilintarkastusalalla on eriäviä mielipiteitä. Hallinnon tarkastuksen säilyttäminen sai vahvaa kannatusta, mutta siihen kaivattiin lisäohjeistusta. Tilintarkastajat kaipasivat tarkentamisen lisäksi myös hallinnon tarkastuksen sisällön kaventamista. Vastustajat perustelivat kantaansa tarpeella yhdenmukaistaa tilintarkastuksen kansallinen sääntely kansainvälisten standardien kanssa. Monet kokivat, että hallinnon tarkastaminen on ainoastaan kansallinen lisävaatimus, minkä korvaa ISA-standardien noudattaminen. Pienyritysten tilinpäätöksen laadinnassa ISA-standardien noudattaminen taasen koettiin ongelmalliseksi, mikäli hallinnon tarkastus sisällytetään lakimuutokseen. Näiden koettiin aiheuttavan tilinpäätöksessä päällekkäisyyttä. Ratkaisuna ongelmaan lausuttiin, että pienyritysten kohdalla siirryttäisiin noudattamaan muun kuin ISA-standardien mukaista tilintarkastusta.

(Työryhmän muistio tilintarkastuslain määräyistä lainkohdista ja hallinnollisen taakan keventämisestä: Lausuntoyhteenveto. 2018, 3-14.)

3.2.1 Lainsäädännön muutosprosessi

Lain muutosprosessi alkaa hallituksen esityksestä. Myös yksittäinen kansanedustaja voi tehdä aloitteen uudesta laista tai olemassa olevan lain muuttamisesta. Kansalaisaloite tarvitsee 50 000 allekirjoitusta, jotta se otetaan eduskunnan käsittelyyn. Eduskunta käsittelee esityksen täysistunnossa ja käy lähetekeskustelun. Keskustelun on tarkoitus selvittää, minkä valiokunnan tehtäväksi lakiesitys annetaan sekä selventää lakiesitystä valiokuntaa varten. Valiokunta käsittelee lakiesityksen, ja pyytää tarvittaessa lisätietoja ministeriöiden virkamiehiltä ja muilta asiantuntijoilta. Valiokunnan mietinnön pohjalta laaditaan ehdotus, joka puoltaa tai hylkää kokonaan tai osittain lakiesityksen. Tätä ehdotusta käsitellään eduskunnassa kahdessa erillisessä käsittelyssä. Ensimmäisessä käsittelyssä käydään ensin yleiskeskustelu, jonka jälkeen ehdotusta aletaan työstämään lakitekstin muotoon. Toisessa käsittelyssä lakiehdotus joko hyväksytään tai hylätään. Itse lakitekstiä ei enää toisessa käsittelyssä muokata. Lakiehdotus hyväksytään eduskunnassa äänestämällä. Äänienemmistö ratkaisee lain hyväksymisen tai hylkäämisen. Hyväksynnästä laaditaan kirjallinen eduskunnan vastaus, johon kirjataan lakiteksti sekä mahdolliset eduskunnan muut päätökset. Eduskunnan puhemies sekä pääsihteeri allekirjoittavat asiakirjan, ja se toimitetaan presidentin vahvistettavaksi. Vahvistamisen jälkeen laki julkaistaan Suomen säädöskokoelmassa. Mikäli presidentti ei vahvista lakia, palautuu se eduskunnan käsiteltäväksi. Eduskunta voi joko muokata lakiehdotusta ja lähettää sen uudelleen presidentin vahvistettavaksi tai pitää ehdotuksen muuttumattomana, jolloin laki astuu voimaan ilman presidentin vahvistusta. (Eduskunta; Finlex.)

3.2.2 Lakimuutos Ruotsissa

Vuonna 2010 Ruotsissa toteutettiin lakimuutos, jossa pienet yritykset vapautettiin tilintarkastusvelvollisuudesta. Pieneksi yritykseksi luokitellaan sellaiset yritykset, joilla kahtena peräkkäisenä tilikautena ylittyy enintään yksi annetuista kriteereistä; liikevaihto 300 000 euroa (3 milj. kruunua), taseen loppusumma 150 000 euroa (1,5

milj. kruunua) tai keskimäärin kolme työntekijää. Vuonna 2016 Ruotsin talousrikosviranomaiset teettivät tutkimuksen kartoittamaan lakimuutoksen vaikutuksia talousrikoksiin. Huomiota kiinnitettiin sekä tahattomien että tahallisten virheiden lisääntymiseen tilintarkastusvelvollisuuden rajojen nostamisen seurauksena. Vuodesta 2009 vuoteen 2015 olivat sekä kirjanpito- että verorikosten määrät lisääntyneet kuten taulukossa 2 voidaan nähdä. Tarkastelluista yrityksistä 54 prosenttia valitsi olla käyttämättä tilintarkastajan palveluita. Yrityksissä, jotka valitsivat olla käyttämättä tilintarkastajaa, on nähtävissä selkeä yhteys tahallisiin talousrikoksiin. Lakimuutoksen voimaantulon jälkeen perustetuista yrityksistä jopa 81 prosenttia ei valinnut tilintarkastajaa. Taulukkoon kerätyt luvut perustuvat ruotsalaisen rikosentorjuntaneuvosto Brå:n keräämiin lukuihin. (Effekter på den ekonomiska brottsligheten efter avskaffandet av revisionsplikten för mindre aktiebolag 2016, 3, 5, 13, 15.)

Taulukko 2. Vuosina 2009-2015 ilmoitettujen kirjanpito- ja verorikkomusten lukumäärä Ruotsissa. (Effekter på den ekonomiska brottsligheten efter avskaffandet av revisionsplikten för mindre aktiebolag 2016, 5)

Brottstyp	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Bokföringsbrott	11 044	12 004	12 260	11 805	12 644	12 777	14 641
Skattebrott	21 572	21 726	17 808	17 176	17 939	15 551	14 458

Myös Ruotsissa muutoksen käyntiin saanut ajatus oli yritysten hallinnollisen taakan keventäminen sekä kustannusten vähentäminen. Tavoiteltiin myös yritysten kasvua. Ruotsin valtiontalouden tarkastusviraston selvityksessä todetaan jopa 60 prosenttia yrityksistä jättäneen tilintarkastajan valitsematta vuoden 2015 loppuun mennessä. Vuoden 2017 lopussa julkaistussa selvityksessä todettiin, että saavutetut tulokset eivät ole halutun mukaisia eivätkä kustannukset ole muutoksesta huolimatta juurikaan pienentyneet. Päinvastoin; hyödyt jäivät vähäisemmiksi kuin kustannukset. Myöskään kasvua ei havaittu. Etenkin tilintarkastuksen jättäneiden yritysten kasvu oli alhaisempaa kuin niiden, jotka käyttivät tilintarkastuspalveluita. Useat yritykset päättivät olla valitsematta tilintarkastajaa lakimuutoksen jälkeen. Etenkin toimialoilla, joilla on suuri riski verojen välttelyyn ja talousrikoksiin, tilintarkastuspalveluita ei käytetty. Selvityksessä todetaankin talousrikollisuutta vastaan tehdyn työn vaikeutuneen lakimuutoksen jälkeen. Myös

virheiden lisääntyminen verotuksessa, tilinpäätöksissä ja muussa talousraportoinnissa on huomattavaa. Tämä on teettänyt lisätyötä, kun virheellisiä ja puutteellisia tilinpäätöksiä on jouduttu korjaamaan. Tilanteesta ovat kärsineet virkamiesten ja yritysten lisäksi rahoittajat. Myös luotettavuus yritysten taloudellisia tietoja kohtaan on heikentynyt huomattavasti. Ruotsissa on käyty keskustelua paluusta kattavampaan tilintarkastusvelvollisuuteen. (Alakare 2018, Suomen Tilintarkastajat ry 2018, Avskaffandet av revisionsplikten för små aktiebolag 2017, 25-26, 55-56.)

Ruotsissa yritettiin ennakoida lakimuutoksesta mahdollisesti aiheutuva harmaan talouden kasvu. Veroviranomaisille annettiin uusia kontrollikeinoja tilinpäätöksen ja verotuksen virheiden ehkäisyyn. Vuosittaisia määrärahoja nostettiin neljällä miljoonalla eurolla. Ennakoinnista huolimatta tilinpäätöksen ja verotuksen tahallisia ja tahattomia virheitä ei pystytty välttämään. On todettu talousrikollisuuden keskittyvän nimenomaan osakeyhtiöihin, joissa ei ole käytetty tilintarkastajaa. Tilintarkastuskertomusten huomattava vähentyminen myös vaikeuttaa niiden yritysten löytämistä, joissa on riski talousrikollisuuteen. (Suomen Tilintarkastajat ry 2018.)

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Tieteellinen tieto eroaa niin sanotusta arkitiedosta, vaikka niiden erottaminen toisistaan on käytännössä hankalaa. Tieteellinen tieto koetaan arkitietoa pätevämmäksi, rationaalisemmaksi ja perustellummaksi. Tieteellistä tietoa voidaan kuvailla tarkaksi, varmaksi, johdonmukaiseksi sekä selkeäksi, ja se hankitaan erilaisten menetelmien avulla. Tieteen tarkoitus on tuottaa uutta tietoa tiedonhankintamenetelmiä hyödyntämällä sekä kriittisen keskustelun avulla. (Aaltola 2018, 14.)

Tieteellisen tiedon saamiseksi tarvitaan tutkimusta. Tutkimuksen avulla saadaan tietoa, jota ei arkielämässä suoritetun ajattelun kautta voida saavuttaa. Tutkimustiedon avulla voidaan ratkaista ongelmia ja ymmärtää niitä paremmin sekä laajentaa arkitiedon tuottamaa kuvaa asioista. Tutkimustieto voi myös lisätä harkintaa, auttaa uusien asioiden käsittelyssä sekä luoda uusia käsitteitä. Tutkimustyön perustana toimii ajattelu, lukeminen, kirjoittaminen sekä itse tutkiminen eli käytännöllinen toteuttaminen. (Hirsjärvi, Remes, Sajavaara 2009, 19-20, 28.)

4.1 Tutkimuksen tavoite

Tutkimuksen teoriaosuuden tavoitteena on selventää lukijalle kirjanpidon ja tilintarkastuksen taustoja sekä pääperiaatteita. Teoriaosuus vastaa asetetuista tutkimusongelmista siihen, miten toteutettu lakimuutos on vaikuttanut Ruotsissa. Tutkimusongelmiin liittyen mahdollisen lakimuutoksen perusteluista puolesta ja vastaan sekä muutoksen mahdollisista vaikutuksista saadaan vastauksia niin teoriaosuudessa kuin empiirisessä osuudessakin.

Tutkimuksen empiirisen osan tavoitteena on kuvata suomalaisten mikro- ja pienyrittäjien asenteita ja ajatuksia tilintarkastusvelvollisuutta kohtaan. Tarkoituksena on selvittää, miten haastateltavat kokevat mahdollisen lakimuutoksen vaikuttavan omaan toimintaansa sekä koko yhteiskuntaan. Tutkimuksen tavoitteena on myös peilata saatuja tuloksia lakimuutoksen puolesta ja vastaan lausuttujen argumenttien kanssa. Koska aiheesta löytyy hyvin vähän

tehtyä tutkimusta, on tarkoituksena myös tuottaa lisää materiaalia aiheeseen liittyen.

4.2 Tutkimuksen vaiheet

Tutkimus käynnistyy tutkimusongelman hahmottelemisella. Tutustuminen olemassa olevaan materiaaliin auttaa tutkimuksen kysymysten laatimisessa. Materiaaliin tutustuminen jatkuu tutkimusongelmien jo selkiytyttyä. Aiheesta saatavilla oleva materiaali rajoittuu käytännössä verkkosivujen artikkeleihin ja kannanottoihin sekä hankesivun lausuntoihin. Mielipiteitä aiheesta löytyy paljon. Teoriaosuudessa hyödynnetään myös kirjoista ja erilaisista julkaisuista saatua materiaalia liittyen kirjanpidon ja tilintarkastuksen teoriaan. Tutkimusongelmat tarkentuvat työn edetessä ja teoriaa kerätessä.

Tutkimuksen empiirinen osa lähtee käyntiin kysymysten hahmottelemisella sekä kyselylomakkeen laatimisella. Kyselyn kohderyhmää lähdetään selvittämään yhdessä Pohjanmaan Kauppakamarin kanssa. He antavat vinkin olla yhteydessä Rannikko-Pohjanmaan Yrittäjien toimitusjohtaja Hippi Hoviin. Hän suostuu tavoista poiketen liittämään linkin kyselyyn yrittäjille toimitettavassa sähköisessä uutiskirjeessä (Liite 2). Uutiskirje lähtee kuukausittain noin 800:lle Rannikko-Pohjanmaan Yrittäjien piirissä toimivalle mikro- ja pienyrittäjälle.

Kysely laaditaan KyselyNetti-verkkosivulle. Verkkosivu toimii nimenomaan opiskelijoiden tarpeita ajatellen tarjoten ilmaisia kyselyalustoja verkossa. Kysely on helppo ja yksinkertainen laatia sivustolle. Verkkosivun URL-osoite lähtee uutiskirjeessä yrittäjille 28.4.2020. Viikon kuluttua uutiskirjeen lähettamisestä, kyselyyn ei ole tullut vielä yhtään vastausta. Jotta kyselyyn saataisiin vastauksia, ollaan yhteydessä Keskuskauppakamariin. Heitä pyydetään auttamaan yrittäjien tavoittamisessa kautta Suomen. Kyselyyn haetaan vastauksia kaiken kaikkiaan puolen vuoden ajan. Rannikko-Pohjanmaan yrittäjien lisäksi Pohjanmaan ja Etelä-Pohjanmaan kauppakamarit lähettävät tiedon kyselystä alueensa yrittäjille suunnatussa uutiskirjeessä. Kaikki kyselyyn saadut vastaukset kerätään elokuussa 2020.

Saatujen vastausten pohjalta muodostetaan tutkimusten tulokset. Tulokset esitetään lukijalle mahdollisimman ymmärrettävässä muodossa ja selkeästi kuvioina ja taulukoina. Tulokset selitetään myös sanallisesti. Saatujen tutkimustulosten perusteella muodostetaan johtopäätöksiä. Tutkimus päätetään pohdintaan.

4.3 Tutkimusmenetelmät ja tutkimuksen analysointi

Numeeristen aineistojen käyttö ei automaattisesti tarkoita kvantitatiivisen tutkimusmenetelmän käyttöä. Myös kvalitatiivisessa tutkimuksessa voidaan hyödyntää tutkimusaineiston muuntamista numeeriseen muotoon. Tätä kautta tulosten ymmärtäminen on selkeämpää. Kyselytutkimuksen mielipidekysymysten numerointi auttaa myös kartoittamaan tarkemmin vastaajien mielipiteitä. Tulosten esittäminen kuviona tarjoaa lukijalle mahdollisuuden muodostaa tuloksista visuaalinen kokonaiskuva. (Valli 2018, 216-218.)

Tutkimusstrategiana toimi niin sanottu survey-tutkimus, jossa standardoidusti kerätään tietoa ihmisjoukolta. Survey-tutkimukseen liittyy usein juuri kyselyn teettäminen tietylle otokselle ihmisiä. Saatu aineisto pyrkii kuvaamaan, selittämään tai vertailemaan erilaisia ilmiöitä. (Hirsjärvi ym. 2009, 126.)

Empiirisen osan aineistonkeruumenetelmänä käytettiin sähköistä kyselylomaketta. Näin saatiin kohdistettua lomake mahdollisimman suurelle vastaanottajajoukolle sekä säilytettyä anonymiteettiä. Kyselylomakkeen kysymykset muodostettiin tutkimusongelmien ja teoriaosuuden pohjalta nousseiden ajatuksien avulla. Kyselylomakkeen ensimmäisten kysymysten tarkoituksena on selvittää vastaavan henkilön taustalla toimivan yrityksen taustatietoja sekä kokoluokka, jotta voidaan peilata muita vastauksia yrityksen kokoon. Kyselylomake pidetään mahdollisimman lyhyenä ja tiiviinä, jotta motivaatio vastaamiseen ei kärsi.

Koska kyselylomaketta ei voida lähettää Suomen jokaiselle yrittäjälle, on tutkimus ohjattu ainoastaan otokselle perusjoukosta eli yrittäjistä. Mitä suurempi otos on perusjoukosta, sitä varmemmin voidaan tehdä yleistyksiä ja päätelmiä saaduista tuloksista. (Hirsjärvi ym. 2009, 180.) Koska kyselylomakkeeseen vastaavia ei

pystyä yksilöimään yrittäjyyttä tarkemmin, on vastaajajoukko määriteltävä näytteenä yrittäjäjoukosta otoksen eli otannan sijaan.

Tutkimuksessa, jossa aineisto kerätään esimerkiksi kyselylomakkeen avulla, analyysi alkaa tiedon keräämisen jälkeen. Kvalitatiivisen tutkimuksen analyysi voidaan jakaa vaiheisiin; aineiston kuvaaminen, luokitteleminen ja yhdistäminen. Näiden vaiheiden jälkeen voidaan siirtyä selitysvaiheeseen, joka sisältää tulosten tulkinnan. Tuloksien avulla voidaan muodostaa synteesejä, jotka antavat vastauksen tutkimusongelmiin. Tulosten tulkinnan ja synteiesien kautta tutkija muodostaa omat johtopäätöksensä. (Hirsjärvi ym. 2009, 223, 229-230.)

5 TUTKIMUKSEN TULOKSET

Tieto kyselystä sekä linkki suoraan kyselylomakkeen verkkosivulle lähetettiin Rannikko-Pohjanmaan yrittäjien, Pohjanmaan sekä Etelä-Pohjanmaan kauppakamarien toimesta heidän alueellaan toimiville yrittäjille. Kyselyyn saadut vastaukset ajoittuvat elokuulle 2020. Vastauksia saatiin kaiken kaikkiaan 18 kappaletta.

Kyselyn kysymykset yhdestä kuuteen käsittelevät yrityksen taustatietoja. Kysymyksissä seitsemästä yhdeksään pyritään avaamaan vastaajien asenteita ja mielipiteitä nykyistä lainsäädäntöä sekä tilintarkastusta kohtaan. Kysymykset kymmenestä eteenpäin hahmottavat vastaajien kokemaa tarvetta lakimuutokselle.

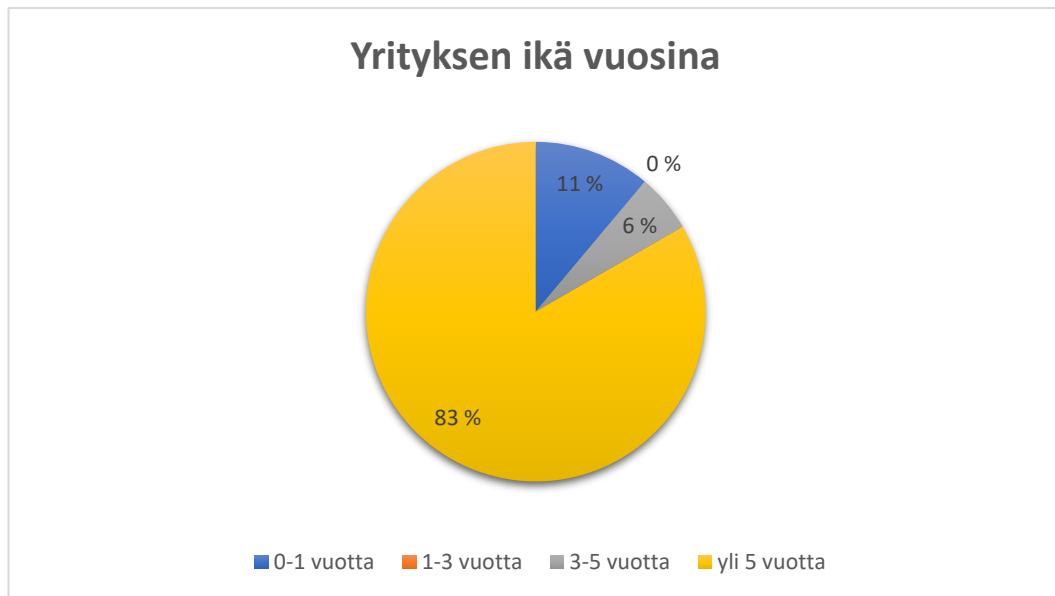
Koska vastaajien yrityksistä suurin osa (15 kpl:tta) on toiminut jo yli viiden vuoden ajan, voidaan olettaa heille kertyneen kokemusta tilintarkastukseen liittyen. Täten saadut vastaukset perustuvat kokemukseen ja vuosien varrella kertyneisiin mielipiteisiin.

5.1 Tutkimuskohteiden taustatiedot

Kyselyn ensimmäiset kysymykset keskittyvät yrityksen taustatietojen kartoittamiseen. Tuloksia analysoitaessa, on tärkeää suhteuttaa vastaukset yrityksen ikään, kokoon ja muihin taustalla vaikuttaviin asioihin. Pidempään toiminut yritys on ehtinyt keräämään enemmän kokemuksia tuoreempaan yritykseen nähden.

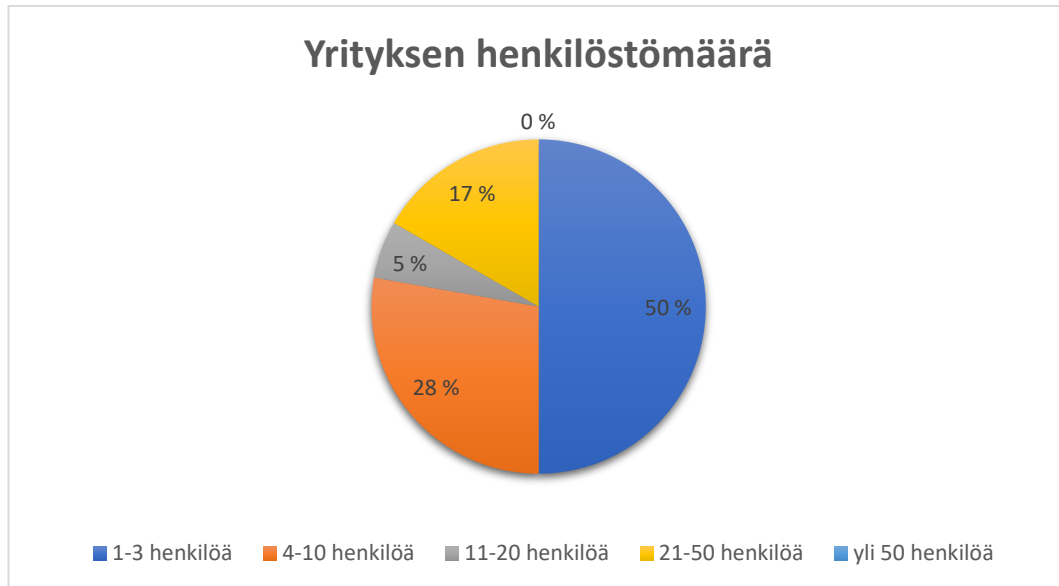
Vastanneista yrityksistä 11 on kokoluokaltaan mikroyrityksiä ja seitsemän on pienyrityksiä. Mikroyrityksistä kaksi on toiminut korkeintaan yhden vuoden ajan ja loput yli viiden vuoden ajan. Pienyrityksistä kuusi on toiminut yli viiden vuoden ajan ja yksi 3-5 vuotta. Mikroyrityksistä neljä on ulkoistanut tilinpäätöksen tekemisen, ja seitsemässä se hoidetaan sisäisesti. Pienyrityksistä kolme on ulkoistanut tilinpäätöksen tekemisen, kun taas neljässä se hoidetaan sisäisesti. Mikroyrityksistä seitsemälle vastaajalle on kertynyt työkokemusta yli kymmenen vuotta ja neljälle 5-10 vuotta. Kyselyyn vastanneista pienyritysten edustajista jokaisella on työkokemusta alaltaan yli kymmenen vuoden ajalta.

Ensimmäisessä kysymyksessä vastaajat valitsevat neljästä eri vaihtoehdosta yrityksen iän vuosina. Vastaajista suurin osa, 15 kappaletta, kertoo yrityksen toimineen yli viisi vuotta. Yhden yrityksen ikä asettuu välille 3-5 vuotta ja kahden välille 0-1 vuotta. Yhdenkään vastaajan yrityksen ikä ei osu välille 1-3 vuotta kuten kuvio 2 osoittaa.

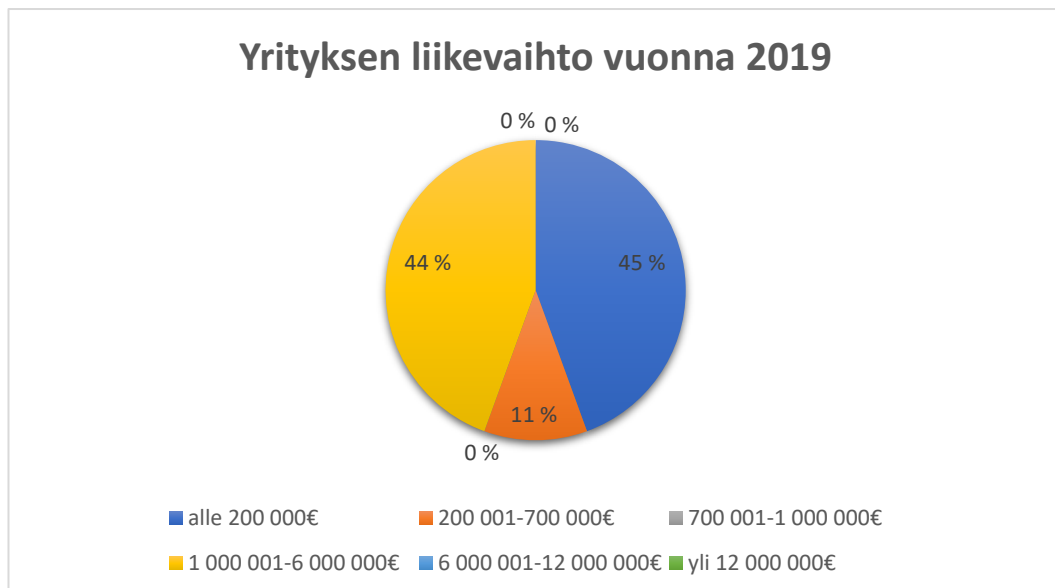
Kuvio 2. Yrityksen ikä vuosina.

Kuviossa kolme kuvataan yrityksessä toimivan henkilöstön määrää. Yrityksistä yhdeksän ilmoittaa henkilöstön määräksi 1-3 henkilöä. Viisi yritystä kertoo yrityksessään työskentelevän neljästä kymmeneen henkilöä. Ainoastaan yhdessä yrityksessä toimii 11-20 henkilöä ja kolmessa 21-50 henkilöä. Yksikään yrityksistä ei ilmoita yrityksessään toimivan yli 50:tä henkilöä.

Kuvio 3. Yrityksen henkilöstömäärä.

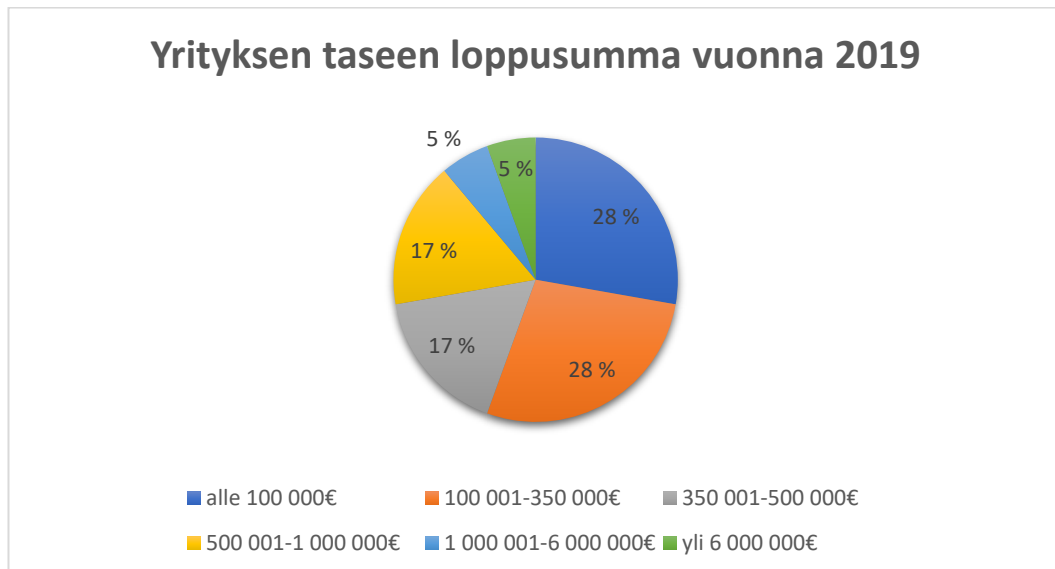
Yritysten vuoden 2019 liikevaihto on kuvattu kuviossa neljä. Kahdeksan vastaajaa kertoo yrityksensä liikevaihdon olleen alle 200 000 euroa, kahdeksan vastaajaa 1 000 001-6 000 000 euroa ja kaksi vastaajaa 200 001-700 000 euroa.

Kuvio 4. Yrityksen liikevaihto vuonna 2019.

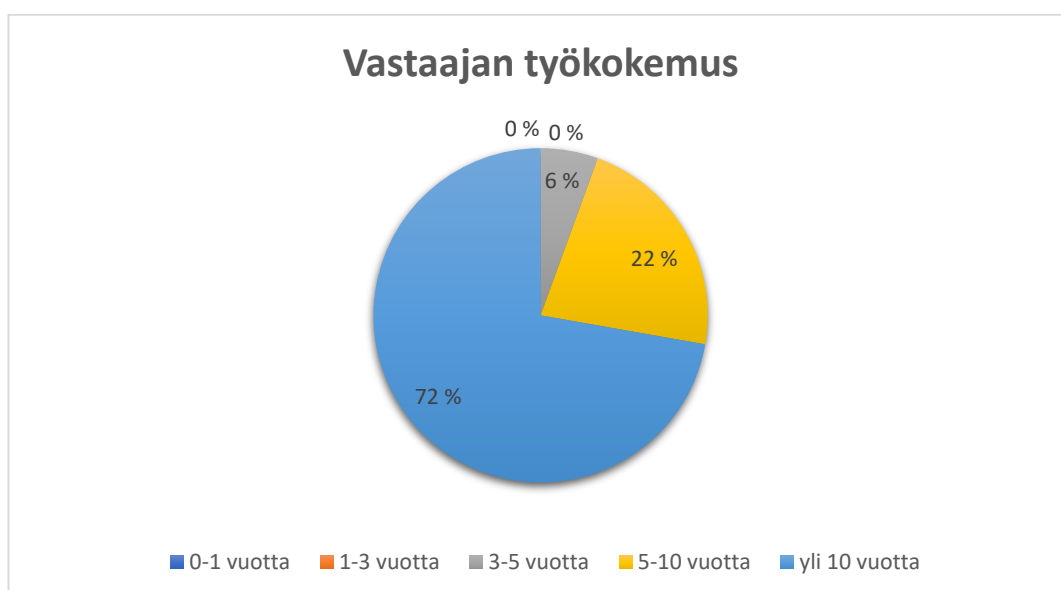
Yrityksen vuoden 2019 taseen loppusumma on kuvattu kuviossa viisi. Yrityksistä viisi ilmoittaa taseen loppusumman olleen alle 100 000 euroa. Vastaajista viisi kertoo taseen loppusummaksi 100 001-350 000 euroa. Välille 350 001-500 000

euroa sijoittuu kolme yritystä, kolme välille 500 001-1 000 000 euroa ja yksi välille 1 000 001-6 000 000 euroa. Yksi yrityksistä kertoo taseensa loppusumman olleen yli 6 000 000 euroa vuonna 2019.

Kuvio 5. Yrityksen taseen loppusumma vuonna 2019.

Kyselyn viidennessä kysymyksessä selvitetään yrityksen edustajana vastanneen henkilön työkokemus vuosina (Kuvio 6). Vastaajista yksi on toiminut alalla 3-5 vuotta, neljä 5-10 vuotta ja 13 yli kymmenen vuotta.

Kuvio 6. Vastaajan työkokemus.

Viimeisessä yrityksen taustatietoja kartoittavassa kysymyksessä tiedustellaan yrityksen tilinpäätöksen laatimisesta joko sisäisesti tai ulkoistetun palvelun avulla (Kuvio 7). Vastanneista vähän yli puolet tekevät tilinpäätöksen sisäisesti ja vähän alle puolet ovat ulkoistaneet tilinpäätöksen tekemisen. Yhdestätoista mikroyrityksestä seitsemän toteuttaa tilinpäätöksen yrityksen sisäisesti ja neljä on ulkoistanut sen tekemisen. Pienyrityksistä tilinpäätöksen sisäisesti tekee neljä ja kolme on ulkoistanut sen laatimisen.

Kuvio 7. Yrityksen tilinpäätös.

5.2 Tyytyväisyys lainsäädännön nykytilaan

Kyselyn kysymykset seitsemästä yhdeksään kuvaavat vastaajien ja heidän yrityksiensä asenteita tilintarkastusta ja nykyistä lainsäädäntöä kohtaan. Kysymyksessä seitsemän (Kuvio 8) vastaajaa pyydetään valitsemaan enintään kolme sopivinta vaihtoehtoa kysymykseen ”ketkä tilintarkastuksesta hyötyvät eniten?”. Vaihtoehtoja on valittu yhteensä 48 kappaletta eli noin 2,7 vaihtoehtoa vastaajaa kohden. Yrityksen hallituksen ja johdon sekä osakkeenomistajien koetaan hyötyvän eniten tilintarkastuksesta. Myös rahoittajat ja verottaja on valittu usean toimesta. Kolme vastaajaa kokee sijoittajien hyötyvän tilintarkastuksesta, mutta yksikään ei koe yrityksen työntekijöiden olevan yrityksen tilinpäätöksestä kolmen

eniten hyötyvän joukossa. Kysymyksen avoimeen kenttään ”joku muu, kuka”, on yksi vastaajista vastannut tilintarkastajan hyötyvän tilintarkastuksesta.

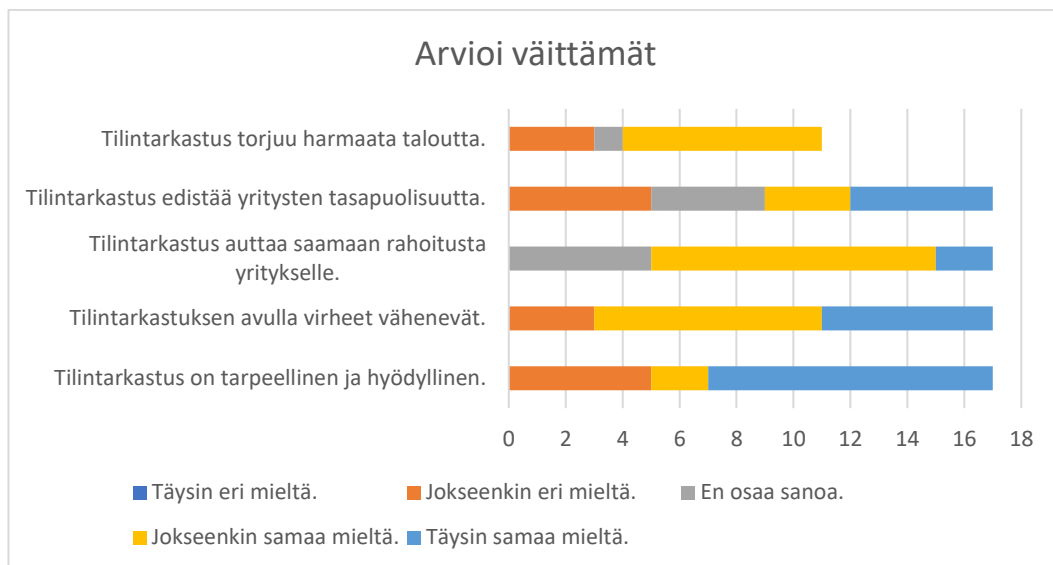

Kuvio 8. Ketkä tilintarkastuksesta hyötyvät eniten?

Kahdeksannessa kysymyksessä vastaajaa pyydetään arvioimaan seuraavat väittämät;

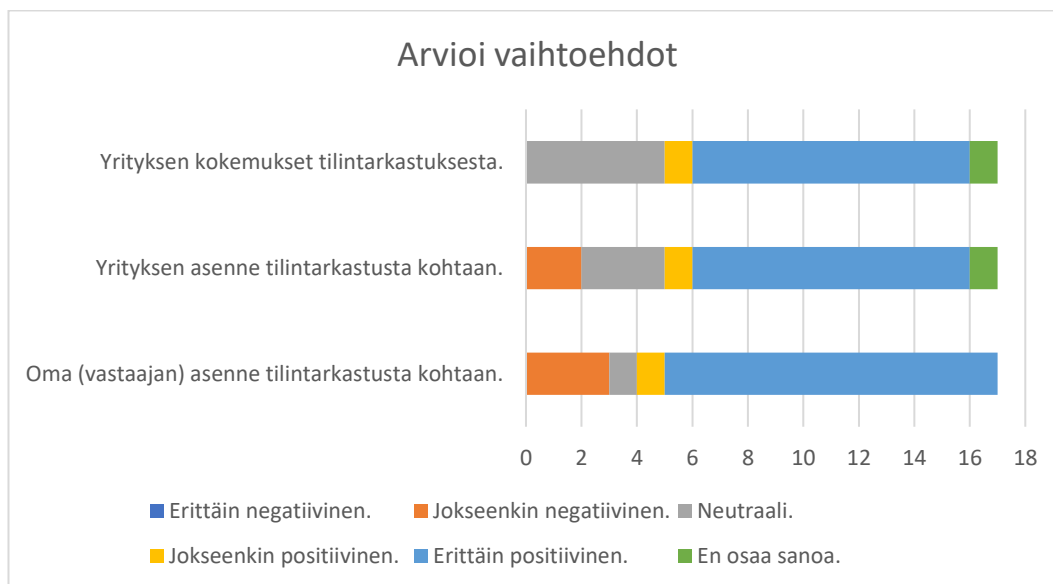
- Tilintarkastus on tarpeellinen ja hyödyllinen.
- Tilintarkastuksen avulla virheet vähenevät.
- Tilintarkastus auttaa saamaan rahoitusta yritykselle.
- Tilintarkastus edistää yritysten tasapuolisuutta.
- Tilintarkastus torjuu harmaata taloutta.

Vastaajalle on annettu viisi arviointivaihtoehtoa; täysin eri mieltä, jokseenkin eri mieltä, en osaa sanoa, jokseenkin samaa mieltä ja täysin samaa mieltä. Kysymykseen vastasi 18:sta kyselyyn vastanneesta 17 henkilöä. Kuviossa yhdeksän on kuvattu vastausten jakaantuminen eri vaihtoehtojen välillä. Suurin osa vastauksista asettuu jokseenkin samaa mieltä ja täysin samaan mieltä välille.

Kuvio 9. Kysymys kahdeksan; arvioi väittämät.

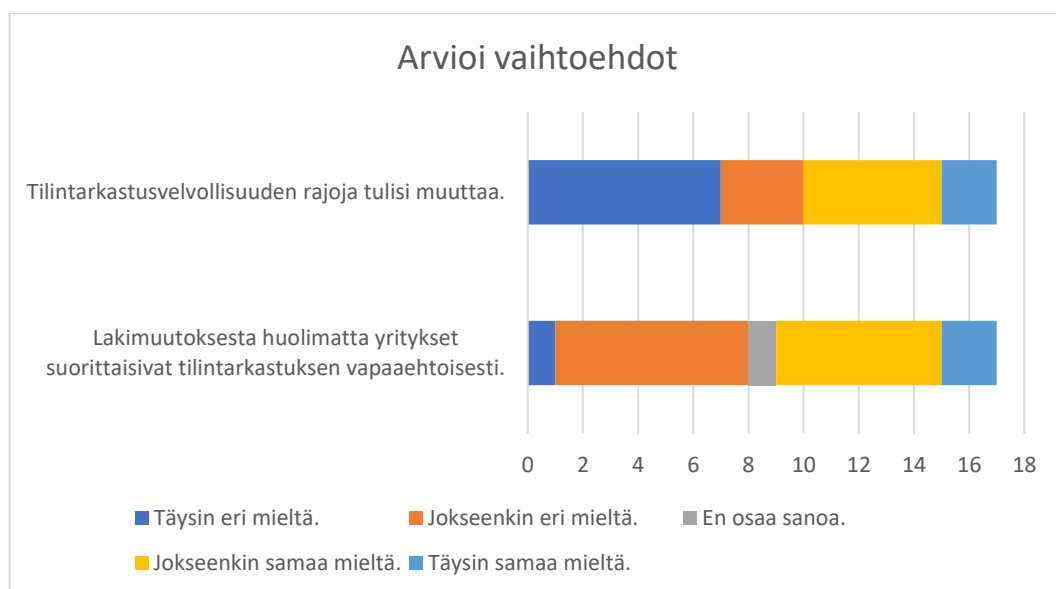
Kysymyksessä yhdeksän (Kuvio 10) arvioidaan annetut vaihtoehdot asteikolla erittäin negatiivisesta erittäin positiiviseen. Tarkoitus on selvittää vastaajan asenteita ja kokemuksia tilintarkastuksesta. Kysymykseen vastasi 18:sta kyselyyn vastanneesta 17 henkilöä. Valtaosan asenteet ja kokemukset tilintarkastuksesta ovat positiivisia.

Kuvio 10. Kysymys yhdeksän; arvioi vaihtoehdot.

5.3 Muutoskohteet ja ehdotukset

Kyselyn kysymykset kymmenestä kahteentoista pyrkivät hahmottamaan vastaajien asenteita sekä kokemiaan tarpeita lakimuutokseen liittyen. Kysymyksessä kymmenen (Kuvio 11) vastaajaa pyydetään arvioimaan kaksi väittämää. Vastaaja voi valita täysin eri mieltä ja täysin samaa mieltä vaihtoehtojen väliltä mielipidettään lähinnä olevan vastauksen. Kysymykseen vastasi 18:sta kyselyyn vastanneesta 17 henkilöä. Väittämään tilintarkastusrajojen muuttamisesta valtaosa valitsi olevansa täysin eri mieltä. Vastauksista väittämään yritysten vapaaehtoisesta tilintarkastuksen suorittamisesta voi aistia epäilyksen tilintarkastuksen laatimatta jättämisestä, mikäli tilintarkastus muutettaisiin vapaaehtoiseksi.

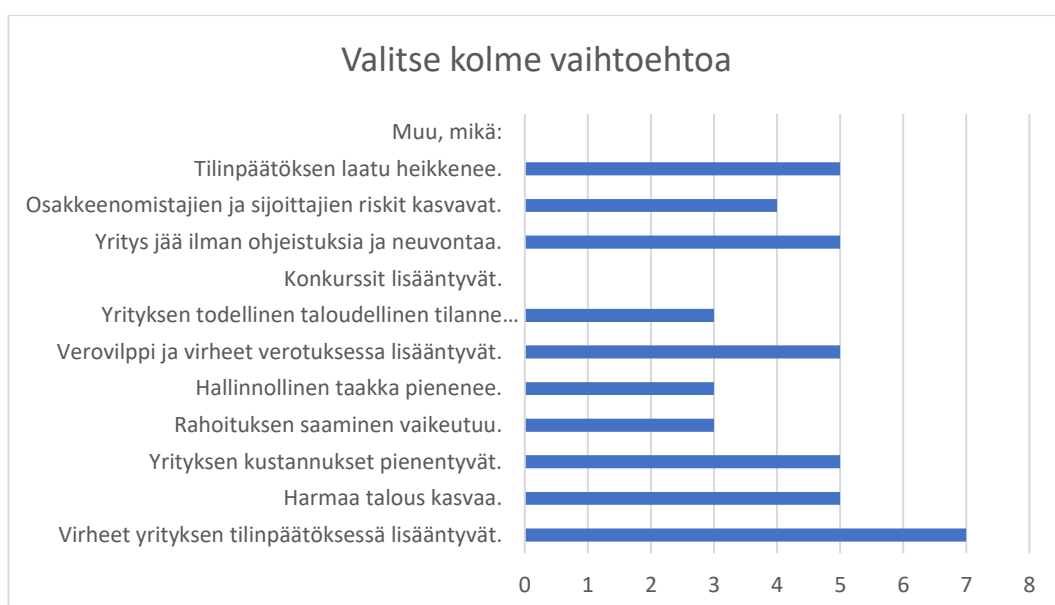

Kuvio 11. Kysymys kymmenen; arvioi vaihtoehdot.

Kysymyksen 11 kohdalla (Kuvio 12) vastaajaa pyydetään valitsemaan enintään kolme vaihtoehtoa, joiden luulee olevan todennäköisimmät vaikutukset mahdollisen lakimuutoksen toteutuessa. Kysymykseen vastasi 18:sta kyselyyn vastanneesta 16 henkilöä. Väittämät ovat;

- Virheet yrityksen tilinpäätöksessä lisääntyvät.
- Harmaa talous kasvaa.
- Yrityksen kustannukset pienentyvät.
- Rahoituksen saaminen vaikeutuu.

- Hallinnollinen taakka pienenee.
- Verovilppi ja virheet verotuksessa lisääntyvät.
- Yrityksen todellinen taloudellinen tilanne hämärtyy.
- Konkurssit lisääntyvät.
- Yritys jää ilman ohjeistuksia ja neuvontaa.
- Osakkeenomistajien ja sijoittajien riskit kasvavat.
- Tilinpäätöksen laatu heikkenee.
- Muu, mikä:

Kuvio 12. Arvioi mahdollisen lakimuutoksen vaikutuksia, mikäli tilintarkastusvelvollisuuden rajoja muutettaisiin.

Kysymyskohdassa 12 vastaajalle annetaan mahdollisuus vapaaseen sanaan. Häntä kehoitetaan kertomaan ajatuksiaan mahdolliseen lakimuutokseen liittyen sekä kuvaamaan mahdollisia vaikutuksia. Kysymykseen vastasi 18:sta kyselyyn vastanneesta 6 henkilöä. Alla koottuna vastaukset.

”Omien kokemusteni mukaan tilitoimistojen laatu heikkenee kaiken aikaa. Asiat tehdään sinnepäin, ilmeisesti kvartaalitaloudenkin paineessa. Merkitystä ei ole, onko toimisto iso vai pieni. Henkilökunta vaihtuu kaiken aikaa ja henkilökohtainen osaaminen on heikkoa. Kaiken tämän kaaoksen keskelle ainakin meille tilintarkastaja on ollut se yksi pysyvä - joka on laittanut myös

tilitoimistoa "ruotuun" aina tarvittaessa. Kirjanpidosta ei pidä varmaan kukaan yrittäjä ja onneton luottaa tilitoimistoon - liikaa." Pienyritys, toiminnassa yli viisi vuotta.

"Tilintarkastaja on yksi niistä harvoista henkilöistä, jonka kanssa yrittäjä voi keskustella luottamuksellisesti yrityksen asioista. Tätä mahdollisuutta yrittäjien pitäisi ymmärtää käyttää ja valita tilintarkastajaksi sellainen henkilö, jonka kanssa keskusteluyhteys toimii." Mikroyritys, toiminnassa yli viisi vuotta.

"Kustannukset lisääntyvät." Mikroyritys, toiminnassa yli viisi vuotta.

"Lakimuutos on tarpeellinen, koska nykymuodossa tilintarkastus on liian raskas sekä kallis pienille yrityksille. Assarit tekevät työn, varsinainen tilintarkastaja laittaa nimensä kertomukseen ja lähettää ison laskun asiakkaalle. Mitään kunnon lisäarvoa ei pieni yritys tästä saa." Mikroyritys, toiminnassa yli 5 vuotta.

"Tilintarkastusrajat tuntuvat liian alhaisilta etenkin sellaisissa osakeyhtiöissä, joissa yksi osakas omistaa kaikki osakkeet." Mikroyritys, toiminnassa yli 5 vuotta.

"Tilintarkastus kannattaa nähdä yrityksen hallinnon voimavarana ja riskien hallinnan ja vastuiden kannalta positiivisena asiana. Ei välttämättömänä pakkona. Hyvin hoidettu kirjanpito tilintarkastuksineen on yrityksen johtamisen kannalta tärkeää." Pienyritys, toiminnassa yli viisi vuotta.

Kaikki ”vapaa sana”-kenttään kommentoineet vastaajat työskentelevät yrityksessä, jonka toiminta on jatkunut yli viiden vuoden ajan. Voidaan olettaa vastausten perustuvan vuosien aikana kertyneisiin kokemuksiin ja mielipiteisiin. Vastauksista ilmenee sekä negatiivisia että positiivisia kokemuksia ja asenteita. Negatiivisina koetaan lisääntyvät kustannukset ja hallinnon raskas taakka nykymuotoiseen tilintarkastukseen liittyen. Tilintarkastuksen ei koeta antavan lisäarvoa yritykselle. Myöskään tilitoimistojen työn laatuun ei olla täysin tyytyväisiä. Tilitoimistojen heikkoa osaamista ja henkilökunnan suurta vaihtuvuutta kritisoidaan. Yhden

osakkeenomistajan osakeyhtiössä nykyiset tilintarkastusrajat koetaan liian alhaisina. Vastaavasti positiivisena koetaan yrittäjän tilintarkastajalta saama tuki ja apu. Luottamuksellinen suhde yrittäjän ja tilintarkastajan välillä nähdään voimavarana yrittäjän arjessa. Tilintarkastuksen koetaan olevan hallinnon voimavara sekä auttavan riskien hallinnassa ja vastuun jakamisessa. Tilintarkastuksen kerrotaan tarjoavan tärkeää tietoa yrityksen johtamisen kannalta.

6 POHDINTA

Koska lakimuutosta ei tutkimuksen valmistumisen aikana toteutettu, ovat sekä positiiviset että negatiiviset muutoksen vaikutukset ainoastaan arvailua. Koska lakimuutos on saanut hyvin paljon myös negatiivista kommentointia ja vastustusta, herää kysymys; miksi muutoksen aiheuttamia vaikutuksia koko yhteiskuntaan ei tutkita vaan keskitytään selvittämään vaikutukset yksittäiseen yrittäjään. Miksi lakimuutosta ajetaan niin voimakkaasti eteenpäin ennen kuin on tutkittu kunnolla sen aiheuttamat vaikutukset?

Mahdollista lakimuutosta pohtiva työryhmä puntaroi muutostarvetta sekä ennakoii sen aiheuttamia vaikutuksia varmasti monelta kannalta. Eri intressitahojen lausuntoihin yksityiskohtaisemmin tutustumalla huomaa, että jokaisella taholla on oma mielipiteensä ja perustelunsa asiaan. Mielipiteitä on varmasti niin monta, kun on lausujaa. Lausuntoihin ja mielipiteisiin selkeästi vaikuttaa suuresti, miltä kannalta kyseinen taho asiaa tarkastelee. Suomen Tilintarkastajat ry, verohallinto ja finanssiala ovat oletetusti nykyisen tilanteen kannalla. Kun taas Taloushallintoliitto ry, Suomen Yrittäjät ja Keskuskaupakamari olisivat valmiita muutokseen. Yrittäjät haluavat eroon velvollisuuksista sekä ylimääräisistä kustannuksista, kun taas valvontaa harjoittavat tahot haluavat säilyttää tilinpäätöksen luotettavuuden sekä taata riittävän tiedonsaannin ulkopuolisille tahoille.

Harmaa talous on läsnä lähes jokaisessa aiheesta käydyssä keskustelussa. Voidaanko varmuudella sanoa, vaikuttaako lakimuutos harmaaseen talouteen? Naapurimaiden tilannetta syvemmin tarkastelemalla ja analysoimalla voitaisiin kenties peilata harmaan talouden lisääntymisen riskiä Suomessa.

Ennen lakimuutoksen läpivientiä tulisi tutustua erittäin tarkasti Ruotsin tilanteeseen tilintarkastusvelvollisuuden rajojen nostamisen jälkeen. Ruotsissa muutos ei ole toteutunut odotetulla tavalla, eivätkä tulokset ole olleet halutunlaisia. Norja sen sijaan on onnistunut saavuttamaan positiivisen tuloksen muutoksen avulla. Suomella on hieno mahdollisuus ottaa oppia naapurimaistamme, jotta onnistunut lopputulos olisi todellinen. On pureuduttava pintaa syvemmälle Ruotsin ja Norjan toteuttamiin muutoksiin ja käytäntöihin, jotta saadaan vertailupohjaa

päätöksentekoon. On poimittava onnistuneet asiat Norjan muutoksesta sekä vältettävä astumasta Ruotsin suden kuoppiin. Norjassa on tutkimusten perusteella onnistuttu hyödyntämään lakimuutoksen positiiviset vaikutukset ja välttämään negatiiviset. Myös Tanskassa on raportoitu positiivisia tuloksia kevyemmän yleisluonteisen tarkastuksen voimaantulon jälkeen. Mielenkiintoista olisikin vertailu epäonnistuneen Ruotsin ja onnistuneiden Norjan ja Tanskan tulosten välillä. Onko osasy syy Norjan onnistumiselle esimerkiksi kirjanpidon luvanvaraisuus? Norjassa taloushallintopalveluita, kuten kirjanpitoa, saa tarjota ainoastaan paikallisen lainsäädännön mukaan auktorisoitu henkilö. Vertailu olisi erittäin hyödyllistä Suomen puntaroidessa vaihtoehtoja tilintarkastukselle sekä muutosten laadulle ja laajuudelle.

Suomessa vallitseva yleinen mielipide vaikuttaisi olevan positiivinen muutosta kohtaan. Osa kokee jopa tarvetta muutokselle. Jopa he, jotka eivät koe varsinaista tarvetta muutokselle suhtautuvat mahdolliseen tilintarkastusvelvollisuuden rajan nostamiseen suopeasti. Mielipide ei kuitenkaan ole yksiselitteinen. Suurin osa muutoksen puolesta puhujista ei ole valmis ainoastaan nostamaan rajaa. He haluaisivat lisätä ehtoja mahdolliseen lakimuutokseen. Hallinnollinen tarkastus halutaan säilyttää, jotta taataan riittävä tiedonsaanti ulkopuolisille tahoille. Myös yksittäisiä muita lisäyksiä ja vaatimuksia on esitetty lakimuutokselle. Suomalaiset ovat tottuneet noudattamaan tunnollisesti lakeja ja sääntöjä. Onko meidän siis vaikeaa hyväksyä, että jokin asia voitaisiin jättää oman vapaan harkinnan varaan? Onko kaiken oltava säännösteltyä ja lakipykälillä turvattua? Mikäli lakimuutos tulevaisuudessa viedään läpi ja muutos toteutuu, kevyemmän tarkastuksen todennäköisesti suorittaa tilintarkastaja. Kyseiset tilintarkastajat ovat koulutettuja ammattilaisia, joita velvoittaa muun muassa ammattietiikka ja Suomen laki. Vapaan harkinnan voisi jättää näille rautaisille ammattilaisille. Heillä on osaaminen laatia vaaditut tarkastukset. Vai toisiko tarkennusten lakiin kirjaamatta jättäminen monenkirjavia tarkastusmenetelmiä ja tuloksia? Aiheuttaisiko tarkennusten lisäämättä jättäminen epävarmuutta ja erilaisia käytäntöjä? Laaja keskustelu aiheen ympärillä joka tapauksessa osoittaa, että kaipaamme tarkennuksia ja yksityiskohtaisia ohjeistuksia lakimuutoksen ohella. Onko tämä kuitenkin oikea

suunta pyrkiessämme kohti kansainvälistä väljemmin säännöstelltyä tilintarkastusta?

Työ- ja elinkeinoministeriön mietintö hyödyntää Kauppa- ja teollisuusministeriön toimeksiannosta tehtyä LTT-Tutkimus Oy:n tutkimusta. Tutkimus on tehty vuonna 2006. Muutosta tapahtuu merkittävästi jopa lyhyessä ajassa. Onkin erikoista, että vuoden 2018 mietintöön on hyödynnetty näinkin vanhoja tutkimustuloksia. Lakimuutosta arvioitaessa tulee päätökset perustaa tuoreisiin tuloksiin ja ajantasaiseen tietoon.

Lakimuutostarpeen ja puolesta puhujien yksi perusteluista on ollut pienempien yrittäjien hallinnollisen taakan ja kustannusten vähentäminen. On todettu virheiden ja mahdollisten lisääntyvien talousrikosten tuovan lisäkustannuksia. Nämä kustannukset kuitenkin kohdistuisivat yksittäisten yrittäjien sijaan pitkälti yhteiskunnalle ja eri tarkastusta harjoittaville toimijoille. Kustannuksia siis käytännössä siirrettäisiin osapuolelta toiselle. Virheiden ja tarkastustarpeiden lisääntyessä myös resurssien määrää on lisättävä. Tämä tuo lisäkustannuksia, jotka katetaan suurimmaksi osaksi verovaroilla. Lopulta siis myös yrittäjät joutuvat välillisesti maksamaan siirtyneet kustannukset. Ennen lakimuutoksen läpiviemistä olisikin aiheellista puntaroida huolellisesti säästettyjen kustannusten ja saavutetun hyödyn suhdetta.

On ratkaisu sitten mikä tahansa koskien mahdollista lakimuutosta, tulee sen vaikutus kiistatta olemaan suuri. Suomen yrityskannasta yli 90 prosenttia lukeutuu mikroyrityksiin ja jäljelle jäävästä osuudesta hieman alle kuusi prosenttia pienyrityksiin. Valtaosa olisi siis lakimuutoksen vaikutusten piirissä. Muutos ei kosketa ainoastaan yksittäisiä yrittäjiä, vaan sillä on vaikutusta koko yhteiskuntaamme. Yli puolet maamme yritysten liikevaihdosta syntyy pienissä yrityksissä. Pienten yritysten osuus bruttokansantuotteesta on yli 40 prosenttia. Ratkaisua lakimuutoksesta ei siis tule tehdä kevein perustein.

Opinnäytetyön tutkimusosuutta tehtäessä Suomessa ja koko maailmassa vallitsi erityisolot. Korona-viruksen takia pienet yrittäjät joutuivat sulkemaan toimintansa joko tilapäisesti tai jopa kokonaan. Yrittäjien tilanne oli erittäin epävakaa

kyselytutkimuksen aikaan. Epävarmuus ja tietämättömyys toiminnan jatkumisesta aiheuttivat yrittäjille stressiä ja mielialat olivat erittäin apeat. Kun ihmiseltä kysytään erinäisiä asioita, monesti juuri sillä hetkellä vallitseva mielentila vaikuttaa vastauksen laatuun. Kun mielentila on jo valmiiksi negatiivinen, on asennoituminen asioihin monesti jo valmiiksi negatiivinen. Onkin vain arvuuteltava, miten yhteiskunnan vallitseva tilanne kyselytutkimuksen aikaan vaikutti vastaajien mielentilaan ja sitä kautta saatuihin vastauksiin.

6.1 Tulokset ja johtopäätökset

Tutkimuksen tuloksia ei voida lähteä yleistämään koko Suomessa vallitsevaksi mielipiteeksi kyselyyn saatujen vastausten perusteella. Tieto kyselystä lähetettiin Rannikko-Pohjanmaan yrittäjien, Pohjanmaan sekä Etelä-Pohjanmaan kauppakamarin toimesta yrittäjille suunnatussa uutiskirjeessä, joten koko maan otantaa ei tällöin ole mahdollista saada. Koska kysely haluttiin pitää anonyyminä, ei ole tietoa vastaajien liiketoiminnan harjoittamisen sijainnista. Tämän tutkimuksen perustella ei siis voida eriyttää mielipiteiden jakautumista sijainnin perusteella. Kyselyn käsitellessä kuitenkin yrityksen toiminnan kannalta kriittisiä lukuja, kuten liikevaihtoa, oli kyselyn tekeminen anonyymisti perusteltua. Mikäli kysely olisi tehty siten, että vastaajan sijainti olisi pääteltävissä, olisi se saattanut karsia osan vastaajista pois. Voidaan kuitenkin olettaa, että yrittäjien asenteella tilintarkastusvelvollisuutta kohtaan ei juurikaan ole maantieteellistä riippuvuutta. Yrittäjiä eri puolilla maata koskevat samat lait ja säännökset, joten kyselyyn vastanneen sijainnilla ei ole huomattavaa merkitystä.

Tutkimuksen vastauksien perusteella lakimuutoksen puolesta puhuvat kustannusten ja hallinnollisen taakan pieneneminen. Lakimuutosta vastaan taasen kirjanpidon ja tilinpäätöksen oikeellisuus sekä sen tarjoaman informaation tärkeys. Yrityksen ikä ei tunnu vaikuttavan tuloksiin. Pitkään toimineet yritykset ovat sekä lakimuutoksen puolesta että vastaan. Myöskään tilinpäätöksen teettämisen ulkoisella toimijalla tai sen laatimisen yrityksen sisäisesti ei voitu suoraan nähdä vaikuttavan asenteisiin mahdollista lakimuutosta kohtaan.

6.2 Tutkimuksen reliabiliteetti ja validiteetti

Tutkimuksen reliabiliteetilla tarkoitetaan tutkimuksen luotettavuutta ja pysyvyyttä. Kun tutkimus on reliaabeli, voidaan tutkimustulokset toistaa ei-sattumanvaraisesti. Tulosten tulisi olla samat jokaisella toistettavalla kerralla, jotta tutkimusta voidaan kutsua reliaabeliksi. Kun tutkimus on validi, on se pätevä ja mittaa juuri sitä mitä on tarkoitus mitata. Tutkimuskysymysten on oltava sellaisia, että vastaaja käsittää ne sellaisina, kun kysyjä on ne ajatellut. (Hirsjärvi ym. 2009, 231-232.)

Tutkimuksessa hyödynnetyn kyselyn antama informaatio kärsi vastausten vähyydestä. Kysely toteutettiin yrittäjille haastavana aikana, joten vastausten määrä on suhteellisen matala. Vastauksissa on kuitenkin sekä lakimuutosta puoltavia että vastustavia mielipiteitä, joten voidaan olettaa saatujen vastausten edustavan laajasti vaihtelevia mielipiteitä. Vastausten vähäisyys jättää kuitenkin pienen epäilyksen arvioitaessa tutkimuksen luotettavuutta. Myös yleistettävyyttä kärsii vastausten vähyyden takia. Luotettavuuden puolesta puhuu kuitenkin vastaajien pitkä kokemus yrittäjyydestä, jolloin vastausten voidaan olettaa muodostuvan kokemuksesta ja ymmärryksestä.

Tutkimuksen luotettavuus on varmistettu huolellisella tutustumisella teorian tietoon sekä aiempiin tutkimuksiin aiheesta. Työssä käytetyt lähteet ovat erittäin tuoreita, joten tutkimus tarjoaa ajankohtaista ja päivitettyä tietoa. Kysely valikoitui tutkimusmenetelmäksi tarpeesta saada laajasti tietoa useaan eri kysymykseen. Koska vastausten määrä jäi hyvin matalaksi, haastattelu olisi saattanut antaa syvällisempää tietoa vastaajien ajatuksista kyselyn sijaan. Lähtökohtana oli kuitenkin suunnata kysely suurelle vastaajajoukolle, joten kyselyn käyttäminen tutkimusmenetelmänä on perusteltua.

Kyselylomakkeesta saatujen vastausten voidaan olettaa olevan luotettavia. Kyselylomake pidettiin tarkoituksella lyhyenä, jotta vastaajan motivaatio vastata kaikkiin kysymyksiin säilyisi koko kyselyn ajan. Kysymysten sisältö ja muotoilu on tarkasti harkittuja. Kysymykset ovat selkeitä eikä tulkinnalle jää varaa. Näin voidaan olettaa vastaajien ymmärtäneen kysymykset halutulla tavalla, ja vastausten olevan sellaisia kuin vastaaja on tarkoittanut niiden olevan. Motivaation monesti

laskiessa kyselyn loppua kohden, voi kritiikkiä aiheuttaa ”sana vapaa”-kysymyksen asettaminen viimeiseksi. Tälle on kuitenkin perusteena se, että monesti vastatessaan jäsenneilyihin kysymyksiin, vastaajalla nousee ajatuksia kysymyksiin, joita ei välttämättä kyselylomakkeessa ole osattu kysyä. Annettaessa vastaajalle mahdollisuus kertoa omin sanoin mielipiteensä, saadaan laadukkaampaa aineistoa analysointia varten.

6.3 Jatkotutkimusehdotukset

Aiheesta on tehty hyvin vähän tutkimusta. Tarve jatko- sekä lisätutkimukselle on olemassa. Tutkimukset antavat erilaisia näkökulmia ja pohjaa lakimuutoksen mietinnälle. Mielenkiintoista olisi myös toteuttaa tutkimus uudelleen lakimuutoksen edettyä tai mahdollisesti toteuduttua.

Tarkempi tutkimus Ruotsin tilanteesta lakimuutoksen jälkeen olisi hyödyllinen Suomen harkitessa lakimuutosta. Tutkimuksesta saadut tulokset auttaisivat Suomea tekemään omat ratkaisunsa ja valintansa lain muuttamisesta tai muokkaamisesta.

Mielenkiintoista olisi lukea tutkimus, jossa vertailu tapahtuisi Ruotsin ja Norjan välillä. Tutkimuksen avulla saataisiin varmasti tietoa siitä, mikä on auttanut Norjaa positiivisiin tuloksiin lakimuutoksessa, ja mikä taas heikentänyt Ruotsin tilannetta.

Jotta voitaisiin varmistua lakimuutoksen mukanaan tuomista positiivisista muutoksista, olisi sen vaikutukset harmaaseen talouteen tutkittava tarkemmin. Tämä tutkimus olisi tehtävä ennen varsinaista päätöstä lakimuutoksen suhteen, jotta saadaan tarvittavaa tietoa lakimuutoksen vaikutuksista yhteiskuntaan.

Uusi kyselytutkimus aiheesta olisi suotavaa tehdä yrittäjille vastaamiseen otollisempaan aikaan. Yrittäjien tilanteen ollessa hankala kyselyä tehtäessä, vähensi se saatujen vastausten määrää. Olisikin mielenkiintoista toteuttaa kysely uudelleen, jotta varmistuttaisiin tulosten soveltamisesta aikaan riippumattomina.

LÄHTEET

Aaltola, J. 2018. Filosofia, tiede, ymmärtäminen. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. 5. uud. painos. Jyväskylä. PS-kustannus.

Alakare, S. 2018. Suomen Tilintarkastajat ry: Tilintarkastusvelvollisuus on perusteltua säilyttää nykyisellään. Tilintarkastusvelvollisuuteen esitetään muutoksia. Tilisanomien verkkosivut. Viitattu 15.4.2020. <https://tilisanomat.fi/tilintarkastus/tilintarkastusvelvollisuuteen-esitetaan-muutoksia>

Avskaffandet av revisionsplikten för små aktiebolag. 2017. Ruotsin valtiontalouden tarkastusviraston tekemä tutkimus. Viitattu 16.4.2020. https://www.riksrevisionen.se/download/18.3daa1b3d160c00a26d2c0f3/1518435499282/RiR_2017_35_REVISIONSPLIKT_ANPASSAD.pdf

Effekter på den ekonomiska brottsligheten efter avskaffandet av revisionsplikten för mindre aktiebolag. 2016. Ruotsin talousviranomaisten teettämä tutkimus. Viitattu 16.4.2020. <https://www.ekobrottsmyndigheten.se/Documents/Rapporter/PM%202016-06-01%20rapport%20-%20slutversion.pdf>

Haaramo, V. 2018. Olennaisuus ja tilinpäätösraportointi. Kirjanpitolaki. Normeista käytäntöön. Helsinki. ST-Akatemia Oy.<

Haaramo, V., Honkamäki, T., Kampman, H., Kaskimies, K., Koila, T., Mäkikangas, L., Niemistö, A., Paski, J., Rekola, M., Rönkkö, J., Vierros, H., Väinölä, M. & Yli-Rantala, E. 2018. Kirjanpitolaki. Normeista käytäntöön. Helsinki. ST-Akatemia Oy.

Haatainen, T. & Neimala, A. 2020. Päätös työryhmän toimikauden jatkamisesta 1.3.2020-31.5.2020. Työ- ja elinkeinoministeriön verkkosivut. Viitattu 14.4.2020. https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/3c9f73f6-1e04-4d91-8a6c-8d6e3c322a97/d4095e5c-a860-4888-a07d-5a82cb87fa00/PAATOS_20200226094922.pdf

Harmaa talous. Verokampus. Viitattu 4.5.2020.
<https://www.verokampus.fi/opettajille/harmaa-talous/>

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. Helsinki. Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Holopainen, P. & Ojala, M. 2018. Lausunto tilintarkastustyöryhmän muistiosta. Suomen Yrittäjien verkkosivut. Viitattu 15.4.2020.
<https://www.yrittajat.fi/statement/572551-lausunto-tilintarkastustyoryhman-muistiosta>

Huhtala, L. & Neimala, A. 2019. Nimeämispyyntö. Työ- ja elinkeinoministeriön verkkosivut. Viitattu 14.4.2020. https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/3c9f73f6-1e04-4d91-8a6c-8d6e3c322a97/2230a52b-90b6-42bd-96c6-fdc39f1e9fd4/PYYNTO_20190211075222.pdf

Johansson, J. 2019. Kirjanpitolaki aloittelijoille. Invoicers verkkosivut. Viitattu 6.5.2020. <https://invoicers.com/fi/kirjanpitolaki/>

Kampman, H., Rönkkö, J. & Yli-Rantala, E. 2018. Pienyritykset ja mikroyritykset. Kirjanpitolaki. Normeista käytäntöön. Helsinki. ST-Akatemia Oy.

Kaskimies, K. 2018. Kirjanpitolain keskeisimmät muutokset. Kirjanpitolaki. Normeista käytäntöön. Helsinki. ST-Akatemia Oy.

Kirjanpitolaki – Mitä jokaisen yrityksen tulisi siitä tietää. 2018. Dextilin verkkosivut. Viitattu 6.5.2020. <https://dextili.fi/ajankohtaista/kirjanpitolaki-mita-jokaisen-yrityksen-pitaisi-siita-tietaa/>

Laine, R. 2019 a. Yleisluonteinen on tilintarkastusta kevyempi. Profiitti – Talous & tilintarkastus, 3, 12-15.

Laine, R. 2019 b. Vaihtoehtona kevyempi tarkastus. Profiitti – Talous & tilintarkastus, 1, 14-15.

Lainvalmistelun prosessiopas. Finlexin verkkosivut. Viitattu 6.5.2020.
<http://lainvalmistelu.finlex.fi/>

Lakien säätäminen eduskunnassa. Eduskunnan verkkosivut. Viitattu 6.5.2020.
https://www.eduskunta.fi/FI/naineduskuntatoimii/eduskunnan_tehtavat/lakiensaataaminen/Sivut/default.aspx

Leppiniemi, J. & Kaisanlahti, T. 2017. Ratkaisuja tilinpäätäjän ongelmiin. 4. uud. painos. Helsinki. Alma Talent Oy.

Leppiniemi, J. & Kaisanlahti, T. 2018. Pienyhtiön tilinpäätös. Säännökset ja hallituksen vastuu. 2. uud. painos. Helsinki. Alma Talent Oy.

Lindström, J. & Neimala, A. 2019. Työryhmän asettamispäätös. Työ- ja elinkeinoministeriön verkkosivut. Viitattu 14.4.2020.
https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/3c9f73f6-1e04-4d91-8a6c-8d6e3c322a97/fef8a2df-c1e9-4074-ad34-2c84b3f18148/PAATOS_20190306122205.pdf

Niemelä, M. 2018. Hallitus on tekemässä harmaata taloutta lisäävää lakia, jotta yrittäjät säästäisivät 1000 euroa vuodessa. Suomen Kuvalehden verkkosivut. Viitattu 4.5.2020. <https://suomenkuvalehti.fi/jutut/kotimaa/politiikka/hallitus-on-tekemassa-harmaata-taloutta-lisaavaa-lakia-jotta-yrittajat-saastaisivat-1000-euroa-vuodessa/?shared=1043182-0bfe8c00-999>

Raitio, J. 2018. Tilintarkastusrajat luupin alla. Profiitti – Talous & Tilintarkastus, 2, 12.

Raitio, J. 2019 a. Tarkoituksenmukaisempaa tarkastusta – vaihtoehdoksi yleisluonteinen tarkastus. Profiitti – Talous & Tilintarkastus, 2, 11.

Raitio, J. 2019 b. Yleisluonteinen tarkastus lisäisi mikroyhtiöiden valinnanvapautta. Profiitti – Talous & tilintarkastus, 3, 11.

Rekola-Nieminen, L. 2016. Kirjanpitolaki käytännössä. 4. uud. painos. Helsinki. Edita Publishing Oy.

Ruotsissa luovuttiin pienten yritysten tilintarkastusvelvollisuudesta, mitä siitä seurasi? 2018. Suomen Tilintarkastajat ry:n verkkosivut. Viitattu 15.4.2020. <https://www.suomentilintarkastajat.fi/toimintamme/ajankohtaista/uutisia/ruotsissa-luovuttiin-pienten-yritysten-tilintarkastusvelvollisuudesta-mita-siita-seurasi>

Soro, A. 2018. Suomen Taloushallintoliitto ry kannattaa tilintarkastusrajojen nostoa. Tilintarkastusvelvollisuuteen esitetään muutoksia. Tilisanomien verkkosivut. Viitattu 15.4.2020. <https://tilisanomat.fi/tilintarkastus/tilintarkastusvelvollisuuteen-esitetaan-muutoksia>

TEM007:00/2019. Kevyemmän tarkastuksen käyttöönottoa valmisteleva työryhmä. 2019. Työ- ja elinkeinoministeriön verkkosivut. Viitattu 1.11.2019. <https://tem.fi/hankesivu?tunnus=TEM007:00/2019>

Tomperi, S. 2018. Tilintarkastus. Normeista käytäntöön. 4. uud. painos. Helsinki. Edita Publishing Oy.

Tomperi, S. 2019. Käytännön kirjanpito. 27. uud. painos. Helsinki. Edita Publishing Oy.

Työryhmän muistio tilintarkastuslain määräytyistä lainkohdista ja hallinnollisen taakan keventämisestä: Lausuntoyhteenveto. 2018. Lausuntoyhteenveto tilintarkastustyöryhmän muistiosta. Viitattu 16.4.2020. https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/8577f33f-b153-4abc-931b-f54a00de8e57/cc96ab25-330a-4084-8bef-6456076241df/JULKAISU_20180423122255.pdf

Valli, R. 2018. Numerot ja niiden tulkinta määrällisessä tutkimuksessa. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. 5. uud. painos. Jyväskylä. PS-kustannus.

Yrittäjyys Suomessa. 2019. Suomen Yrittäjien verkkosivut. Viitattu 1.11.2019. <https://www.yrittajat.fi/suomen-yrittajat/yrittajyys-suomessa-316363>

LIITE 1

Mikro- ja pienyritysten tilintarkastusvelvollisuuden muuttaminen - uhka vai mahdollisuus?

Sivu 1

Hei ja kiitos kun valitsit osallistua tutkimukseeni! Ajat ovat haasteelliset juuri nyt mikro- ja pienyrittäjille, ja haluankin ilmaista tukeni Teille. Toivottavasti selvitätte haasteet, ja pääsette jatkamaan liiketoimintaanne mutkattomasti tilanteen normalisoitua.

Henkilökohtainen haasteeni on saada opinnäytetyöni pakettiin, ja siinä Teidän panoksenne on ratkaiseva. Toivonkin, että käytätte hetken aikaanne vastaamalla tähän lyhyeen kyselyyn.

Tutkin opinnäytetyössäni mikro- ja pienyritysten tilintarkastusvelvollisuuden rajojen muuttamisen mahdollisia vaikutuksia. Tämän kyselyn avulla on tarkoitus selvittää yrittäjien asenteita tilintarkastusvelvollisuutta ja muutosta kohtaan. Vastaukset käsitellään anonymisesti eikä vastaajaa voida tunnistaa vastauksista.

Kiitos osallistumisesta!

Sivu 2

Yrityksen ikä vuosina:

- 0 - 1 vuotta
- 1 - 3 vuotta
- 3 - 5 vuotta
- yli 5 vuotta

Sivu 3

Yrityksen henkilöstömäärä:

- 1 - 3 henkilöä
- 4 - 10 henkilöä
- 11 - 20 henkilöä
- 21 - 50 henkilöä
- yli 50 henkilöä

Sivu 4**Yrityksen liikevaihto vuonna 2019:**

- alle 200 000€
- 200 001 - 700 000€
- 700 001 - 1 000 000€
- 1 000 001 - 6 000 000€
- 6 000 001 - 12 000 000€
- yli 12 000 000€

Sivu 5**Yrityksen taseen loppusumma vuonna 2019:**

- alle 100 000€
- 100 001 - 350 000€
- 350 001 - 500 000€
- 500 001 - 1 000 000€
- 1 000 001 - 6 000 000€
- yli 6 000 000€

Sivu 6**Vastaajan työkokemus:**

Valitse vaihtoehto, joka vastaa kyselyyn osallistuvan yrityksen toimialalla työskenneltyjä vuosia.

- 0 - 1 vuotta
- 1 - 3 vuotta
- 3 - 5 vuotta
- 5 - 10 vuotta
- yli 10 vuotta

Sivu 7

Yrityksen tilinpäätös:

- tehdään sisäisesti
- on ulkoistettu

Sivu 8

Ketkä tilintarkastuksesta hyötyvät eniten?

Valitse enintään kolme vaihtoehtoa.

- Yrityksen osakkeenomistajat
- Yritys (hallitus ja johto)
- Yrityksen työntekijät
- Rahoittajat
- Mahdolliset sijoittajat
- Tavarantoimittajat
- Verottaja
- Joku muu, kuka

Sivu 9

Arvioi annetut väittämät.

	Täysin eri mieltä.	Jokseenkin eri mieltä.	En osaa sanoa.	Jokseenkin samaa mieltä.	Täysin samaa mieltä.
Tilintarkastus on tarpeellinen ja hyödyllinen.	☐	☐	☐	☐	☐
Tilintarkastuksen avulla virheet vähenevät.	☐	☐	☐	☐	☐
Tilintarkastus auttaa saamaan rahoitusta yritykselle.	☐	☐	☐	☐	☐
Tilintarkastus edistää yritysten tasapuolisuutta.	☐	☐	☐	☐	☐
Tilintarkastus torjuu harmaata taloutta.	☐	☐	☐	☐	☐

Sivu 10

Arvioi annetut vaihtoehdot.

	Erittäin negatiivinen.	Jokseenkin negatiivinen.	Neutraali.	Jokseenkin positiivinen.	Erittäin positiivinen.	En osaa sanoa.
Oma (vastaajan) asenne tilintarkastusta kohtaan.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Yrityksen asenne tilintarkastusta kohtaan.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Yrityksen kokemukset tilintarkastuksesta.	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Sivu 11

Arvioi annetut vaihtoehdot.

	Täysin eri mieltä.	Jokseenkin eri mieltä.	En osaa sanoa.	Jokseenkin samaa mieltä.	Täysin samaa mieltä.
Tilintarkastusvelvollisuuden rajoja tulisi muuttaa.	☐	☐	☐	☐	☐
Lakimuutoksesta huolimatta yritykset suorittaisivat tilintarkastuksen vapaaehtoisesti.	☐	☐	☐	☐	☐

Sivu 12

Arvioi mahdollisen lakimuutoksen vaikutuksia mikäli tilintarkastusvelvollisuuden rajoja muutettaisiin.

Valitse enintään kolme vaihtoehtoa.

- Virheet yrityksen tilinpäätöksessä lisääntyvät.
- Harmaa talous kasvaa.
- Yrityksen kustannukset pienentyvät.
- Rahoituksen saaminen vaikeutuu.
- Hallinnollinen taakka pienenee.
- Verovilppi ja virheet verotuksessa lisääntyvät.
- Yrityksen todellinen taloudellinen tilanne hämärtyy.
- Konkurssit lisääntyvät.
- Yritys jää ilman ohjeistuksia ja neuvontaa.
- Osakkeenomistajien ja sijoittajien riskit kasvavat.
- Tilinpäätöksen laatu heikkenee.
- Muu, mikä

Sivu 13

Sana vapaa. Ajatuksia liittyen mahdolliseen lakimuutokseen tilintarkastusvelvollisuuden rajojen muuttamisesta. Onko lakimuutokselle tarvetta? Mitä mahdollisia negatiivisia ja positiivisia asioita muutos toisi mikro- ja pienyritysten liiketoimintaan?

» [Redirection to final page of KyselyNetti](#)

LIITE 2

Uutiskirje 5

28.4.2020

Yrittäjien tukikanavat
koronakriisissä

- Yrittäjän työttömyysturva

Haetaan Te-keskuksesta ja KELAlta. [Lue lisää](#)

- Yksinyrittäjät

Haetaan VASEKista. [Lue lisää](#)

- 1-5 henkeä työllistävät

Haetaan ELY-keskuksesta. [Lue lisää](#)

- 6-250 henkeä työllistävät

Haetaan Business Finlandilta. [Lue lisää](#)

Hallitus lupasi alv-palautuksia
ja tukien uusia linjauksia

Hallitus kertoi perjantai-iltana alv-palautuksista sekä Business Finlandin ja ELY-tukien uusista linjauksista. – Ratkaisut ovat oikeasuuntaisia, mutta eivät riitä. Laajalti auttavan yleistuen tarve on nyt valtava, sanoo Suomen Yrittäjien toimitusjohtaja Mikael Pentikäinen.

[LUE LISÄÄ](#)

Elinkeinoelämän
järjestöiltä yhteiset ehdotukset
kriisiavuksi

Suomen Yrittäjät ja muut elinkeinoelämän järjestöt ehdottavat hallitukselle yritysten auttamiseksi helpotuksia työnantaja- ja eläkemaksuihin, takautuvaa tappiontausta a Finnveran takauksien korottamista.

[LUE LISÄÄ](#)

Yrittäjä, Finnvera auttaa
koronan aiheuttamassa
poikkeustilanteessa

Finnvera suhtautuu joustavasti kaikkiin koronaviruksen aiheuttamiin rahoituksen järjestelytarpeisiin. Verkkosivuiltamme löydät koottuna tietoa rahoituksen hakemisesta, maksusuunnitelman muuttamisesta ja Finnveran ratkaisuista käyttöpääomat tarpeisiin. [Lue lisää tästä.](#)

Poikkeustila-podcast purettu
kriisiin yrittäjänkökulmalla

Poikkeustila on Rannikko-Pohjanmaan Yrittäjien, VASEKin ja Radio Vaasan toteuttama podcast- ja radiosarja. Virittäydy Radio Vaasan taajuudelle 99,5 MHz tai kuuntele VASEKin SoundCloudista podcast-sarjaamme, jonka teemana on nyt vallitseva poikkeustila. Jaksoja on sekä suomeksi että ruotsiksi. Sarjassa on tähän mennessä käsitelty yrittäjien tukikanavia, vertaistukea ja henkistä apua sekä haasteltua seudun yrittäjiä. Poikkeustila-sarjan toimittaa Hippi Hovi Rannikko-Pohjanmaan Yrittäjistä.

[LUE LISÄÄ](#)

KRISKUPONG/ KRIISIKUPONKI
Hämta kupongerna härifrån!
Nouda kupongit täältä!

#stödlinokalaföretagare_korsholm
#tuepaikallistayrittäjä_mustasaari

Mustasaaren Yrittäjiltä
Kriisikuponki

Mustasaaren Yrittäjät nostaa esille lähialueen yrityksiä ja kannustaa asiakkaita tukemaan paikallisia yrittäjiä Yrittäjien Kriisikuponki projektillaan. Projektissa 36 paikallista yrittäjiä tarjoaa alennuksia tuotteista ja palveluista ja kaikki hankkeessa mukana olevat yrittäjät jakavat kuponkia asiakkailleen.

Mustasaaren Yrittäjät koordinoi ja toteuttaa kuponkiprojektia ja Mustasaaren kunta vastaa painatuskustannuksista. Kuponkitarjoukset ovat voimassa 6 kuukautta, eli 31.10.2020 saakka.

#stödlinokalaföretagare #tuepaikallistayrittäjä

Suorita ilmaiseksi Liiketoiminnan ammatitutkinto!

Oletko jo kansainvälisen kaupan ammattilainen? Haluatko osamisestasi puutteettoman toisen asteen tutkinnon ja verkostoitua muiden konkareiden kanssa? Jos vastauksesi on kyllä, sinun kannattaa suorittaa Liiketoiminnan ammattitutkinto. Koulutuksessa on 12 lähipäivää puoleltoista vuoden aikana. Koulutuksessa ei ole suuritoisia loppuöitä tai tehtäviä tehtävien vuoksi vaan osaaminen osoitetaan omassa työssä. Välitehtävät liittyvät konkreettisesti omaan työhön, mikä tekee tehtävistä mielekkäitä.

MIF on saanut julkisen rahoituksen Vaasan kansainvälisen liiketoiminnan ja huollinnan ohjelmaan, jossa osallistuja pääsee kehittämään taitojaan vaativissa kansainvälisen liiketoiminnan avustavissa tehtävissä! Osallistumismaksu on vaasalaisille osallistujille 0 euroa per osallistuja, ei muita kuluja. Julkinen rahoitus on vain rajatulle määrälle osallistujia, joten toimi nopeasti ja lähetä hakemukseksi Varmiaan [tästä linkistä](#). Laita lyhyt viesti osoitteeseen patri.hytonen@mif.fi että olet hakenut ohjelmaan, kiitos!

Ohjelma voidaan toteuttaa oppisopimuskoulutuksena, jolloin opiskelijamaksu määräytyy kunkin alueen koulutuksen järjestäjän käytännön mukaan. MIF auttaa oppisopimusten haussa.

Työnantaja, muista tehdä ilmoitukset tulorekisteriin kattavasti

Työttömyyskassat käsittelevät nyt yhä enemmän päivärahahakemuksia. Käsitely sujuu nopeasti, ja työntekijät saavat päivärahansa joutuisemmin, jos tiedot on ilmoitettu kattavasti tulorekisteriin.

[LUE LISÄÄ](#)

Neljäosa yrittäjistä yllirasittuneita tuoreen tutkimuksen mukaan

Yli neljä viikkoa lomaan pittää vuoden aikana vain 20 prosenttia yrittäjistä ja 24 prosenttia yrittäjistä on jatkuvasti yllirasittunut tai lähellä loppuun palamista, kertoo tuore Yrittäjät Gallup.

[LUE LISÄÄ](#)

Autu pientä! kampanja jatkuu

Vieli vohvemmin näin kriisin keskellä tarvitsemme kaikki toisiamme, asiakkaitamme ja asiakkaamme meitä. Pysytään yhdessä pystyssä ja tuetaan toisiamme.

Jos haluaa, että koronaviruksen jälkeinkin on kampaaja, jolla laittaa hiuksensa tai ravintola, jossa käydä syömässä, kannattaa miettiä, miten niissä voisi asioida koronaviruksen aikana. Ostaa vaikka lahjakortti tulevia käyntejä varten tai maksaa auton huolto ennakolta. Moni firma on myös siirtänyt toimintaansa verkkoon: ruokaa toimitetaan kotiin ja treeniä tarjotaan verkossa.

[LUE LISÄÄ](#)

Elisan Ville ja Joni opastavat jäseniämme ilmaiseksi etätyössä

Onko etätyö uusi juttu vai kalpaatko tehoa kotia käsin tehtävään työhön? Voit olla yhdessä Elisan Villeen ja Jonin suoraan tai varaamalla ajan etäpäämisen osoitteessa www.eissa.fi/ajanvaraus etätyöhön liittyvin tarpeisin liittyen.

Ville Isomaa (kuvarasa)
ville.isomaa@eissa.fi
0505009446
Elisan myymälä, Yliatorni 106, 65100 Vaasa
(Kauppakeskus Rewell Center)

Joni Mäenpää
ext-joni.maenpaa@eissa.fi
0503419640
Gigantti Vaasa, Kivihantie 5, 65300 Vaasa

Kaksi ajankohtaista tutkimusta

Kirja tekee oppimätytyä Vaasan ammattikorkeakouussa aiheesta mikro- ja pölyntytösten tilintarkastusvelvollisuuden muuttaminen. Työ sisältää kyselyn, johon pääset [tästä](#).

Jos haluat puolestaan haluat auttaa Itä-Suomen yliopiston tutkijoita Jonnaa ja Saaraa ymmärtämään ostakaakokemuksia korona aikana niin vastaa kyselyyn [tästä](#).

YRITTÄJÄUUTISIA

- » [Business Finlandin ja Ely-keskusten jakamista tuista syntyi kohu – SY:n pääekonomisti: "Kauhistelulle ei pidä nyt antaa sijaa"](#)
- » [Nuoret yrittäjät näkevät koronaviruksen myös mahdollisuutena, vaikka kriisi on säikäyttänyt – "Maailma muuttuu koko ajan, vaikka emme haluaisi"](#)
- » [Nyt puhuu 100 000 euron kehittämistuen saanut metsäyrittäjä: "Business Finland soitti ja varmisti, ettei rahoja käytetä omien palkkojen maksuun"](#)

OSALLISTU YRITTÄJÄKESKUSTELUUN

Yrittäjät

© Rannikko-Pohjanmaan Yrittäjät

Raastuvankatu 12-14 D

65100 Vaasa

Puh. 050 463 2370

toimieto.rannikko-pohjanmaa@yrittajat.fi

Tietoa uutiskirjeestä

Tämä on Rannikko-Pohjanmaan Yrittäjien uutiskirje. Vastausottajatiedot perustuvat jäsenrekisteriin. Jos et halua uutiskirjeitä

jatkossa, kty [päivittämässä](#) yrityksesi jäsenrekisteritiedot.